

XXV, 67

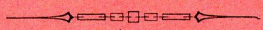
POVEȘTI ARDELENESCÎ

CULESE DIN GURA POPORULUI

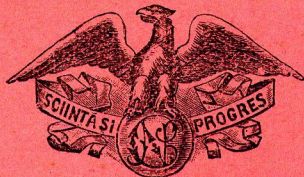
DE

IOAN POPÛ-RETEGANUL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Partea V.

EDITURA
LIBRĂRIEI NICOLAE I. CIURCU, BRAȘOV.
1888.

POVEȘTI ARDELENESCÎ

culese din gura poporului

de

IOAN POPÛ-RETEGANUL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Partea V.

EDITURA

Librăriei NICOLAE I. CIURCU, Brașov.

1888.

Tipariul tipografiei A. Mureșianu în Brașov.

Povestea lui Pahon.

A fost odată un moșnég bătrân, dar' bătrân ca vremea, alb ca zăpada și bun ca pâinea cea bună.

El avea un băét, vedeți D-vóstră, băét ca toți băeții, frumușel și sprintenel, dar' și fără obrăzel. Moșnégul însă nu avea nici o avere, nici o bogăție, numai inima cea bună și sufletul în öse. El începu-se a slăbi, ba era slab cum e data, iar' băétul nu se prea îndemna la lucru. Odată dice bătrânul cătră băét: „Mě Pahóne — că Pahon îi era numele — tu veđi bine că avere nu avem, veđi bine că numai bordeiul și vaca asta cu lapte ni-î tótă averea, eú sunt slab, nu mai pot munci, du-te și te bagă unde-va slugă (servitor) și maiînsémăți*) și tu baremî pentru tine, că eú voi mai face, ce mi-a ajuta D-deú; étă-ți daú trei bănuți să ai de cale, tu cércă-ți no-rocul prin cea lume mare.“

Și primi Pahon cei trei bănuți și merse în lume să-și capete loc de slujit. Dar' cum mergea, dă de nisce copii făr' obraz chinuind un cățeluș. Și-î se făcu milă lui Pahon de cățeluș și dise copiilor: „Měi copii, nu chinuiți voi cățelușul acela, mai bine dați-mi-l mie și eú vă daú pentru el un bănuț, ca să vă cumpérați ceva.“ Și se învoiră copiii, luară bănuțul și dădură cățelul lui Pahon.

Acum mergea Pahon voios, că el are ceva. Dar' cum mergea pe cale, nimeresce nisce copii, cari chinuiaú un pisic (mâț). Lui Pahon i se făcu milă și de pisic și dise cătră copii: „Měi copii, e păcat

*) A însema=a câștiga.

de D-deu să chinuiți voi pisicul, mai bine dați-mi-l mie și eu vă dau pe el un bănuț, ca să vă cumpărați ceva.“ Și copiii se învoiră bucuroși, primiră bănuțul și dădură pisicul. Acum avea Pahon și cățel și pisic.

Mergând mai departe dă de niște copii, cari chinuiau un pui de șerpe. Și i se făcu milă și de puiul de șerpe, deci duse către copii: „Măi, dragii mei, nu chinuiți voi puiul de șerpe, că și el e făptura lui D-deu, mai bine dați-mi-l mie, că vă dau pe el un bănuț să vă cumpărați ceva.“ Și se învoiră copiii, dădură puiul de șerpe și căpătară un bănuț dela Pahon. Acum Pahon avea trei jivine: un cățeluș, un pisic și un pui de șerpe, dar' nu mai avea nici un ban.

„Mai departe nu merg, duse el, în calea asta, destul am lucrat și destul mi-am adăogat: am scăpat trei vietăți dela perire și mi-am adunat trei prietini; acum merg acasă.“

Și se luă Pahon și merse ață acasă, cu cele trei vietăți: „Tată, duse el, după ce ajunse acasă, fost-am în lume, mântuit-am trei vietăți dela perire și acum sunt aci sănătos și voinic, cum mă vedeți, și cele trei vietăți tot așa; vom munci împreună și ne vom ținea cum ne va rânduie D-deu, dar' vom ținea și cele trei vietăți; ce va da D-deu, aceea va fi.“ —

„Bine, duse moșnegul, nu-mi bănuiesc, fie cum dicit tu.“

Și se puse Pahon pe muncă și lucra pe la oameni, și căpeta atâta cât trăia el, tată-său și vietățile lor, toți îndestuliți. Cățelul și pisicul creșeau ca din apă, și se făcură frumoși de să te fi tot uitat la ei; șerpele creșea vedând cu ochii; și cum să nu crească, că vaca dedea lapte destul, apoi mai numai ei îl mâncau, că Pahon mânca tot prin sat, pe unde era la lucru, iar' moșnegul puțină pradă făcea în bucate. Destul că bordeiul lor era fericit. Și trecu multă vreme; cățelul să făcu câne, pisicul să făcu

mârtan, iar' puiul de șerpe era cât o talpă de casă de mare și de gros. Pahon era fecior holtei, iar' moșnegul numai umbră și vis; așa e în lume: *cei mici cresc, iar' cei mari scad.*

Într'o ȃi frumósă de primăveră eșiseră toți din bordei afară la sóre; moșnegul ședea pe prispă cu capul între mâni, mârtanul torcând să freca de umérul moșneguluí, Pahon să juca cu cânele, iar' șerpele sta lungit la sóre.

Deodată numai dice șerpele: „Drag domnul meu, destul nécaz ai avut cu mine până m'ai crescut, acum nu mai șed la tine, mă duc în țera mea, iar' tu vin'o cu mine să-ți răsplătésca tatál-meú binele ce mi l'ai făcut, că m'ai scăpat dela mórte și m'ai crescut mare.“ Pahon să minună auđind pe șerpe vorbind, iar' bétrânul 'și ridică capul și ȃise: „E nésdrávan, dragul tatei!“

„Și unde să merg cu tine?“ întrebă Pahon. — Să vii, ȃise șerpele, până în țera șerpilor, tata e împératul șerpilor și eú sunt copilul lui, să vii numai cu mine, și te faci avutul avuților, o să-ți dea tata ce vreai: bani, aur, argint, scumpeturi, vite, orice vei cere; tu însă să nu ceri altceva decât mǎrgéua de sub limbă, că mai bine-ți va prinde. „Étá eú te învęț ce ai să faci, numai pentru-cá și tu mult bine mi-ai făcut.“

Atunci cânele încă începe a vorbi, că dóră și el era nésdrávan, el ȃise: „Domnul nostru, și eú merg cu tine, că póte cá-i da de nécaz pe cale, și să fie cine să te apere.“

Mártanul, care încă era nésdrávan, încă prinde a vorbi și ȃise: „Nici eú nu mă las de domnul nostru, că mult bine mi-a făcut și mie, ca și voué; dór de cumva îi voi fi de vr'un folos în cea cale lungă.“

Și porniră la drum, șerpele înainte, Pahon călare pe el, și cânele cu mártanul îndérépt, numai bietul moșneg rămase la bordei, singur ca cucul.

Și mergând, mergând, es din lumea cu ómenii și întră în țera șórecilor. Și erau șóreci și cloțanî (șobolanî) grozăveniă, mulți câtă frunză și iérbă și cu dinții ascuțiți, de gândeai că acum-acum apucă pe Pahon să-l mănânce. Dar' mârțanul numai câte o labă arunca după ei și fugeau mîncînd pămîntul. După ce au eșit din țera șórecilor nevétamați, intrară în țera sobolilor. Și erau acolo soboli mari și mici, de era negru pămîntul de ei. Șérpele d'abia înainta printre ei, iar' Pahon tot tremura că-l vor trage jos și-l vor mânca. Cănele însă numai morăia și toți le făceau cale, de gândeai că trece solgăbireul printr'un sat țigănesc. Acum intrară în țera șerpilor. Și era, Dómne sfinte, șerpî și șopârle și bălauri, de era greu pămîntul de atâtea jivine, care de care mai mare, care de care mai grozavă și mai înfiorătoare, care de care mai primejdiosă. Pahon tremura ca frunza pe spatele șerpelui, cănele-și vèrșe códa între picioare, iar' mârțanul mergea sgulit și tremurînd.

„Nu vè temeți, díse șérpele, nici un rêu nu vi sè va întempla, că aci eú sunt domn.“ Și flueră odată, de nici fluerul dela carul de foc nu l'ar fi întrecut, și tóte făcură loc, iar' ei mergeau încet și sumeți, ca nemeșii când' aleg deputați. Și au ajuns la curțile împératului șerpilor. Aci sè coborî Pahon de pe șérpe, iar' șérpele díse: „Voí stați afară, că eú întru în curte să vorbesc cu tata.“

Când'și vèdu împératul șerpilor copilul, nuscia ce să facă de bucurie, îl strînse și-l sèrută și tot juca prin curte de părere de bine: „Cum ai venit, dragul tatei, unde ai pribegit, unde ai trăit așa bine? Spune-mí dragul tatei, că eú era să mor de dorul têu!“

„Oh, bunul meú părinte, díse șérpele, de când nu m'ai vèdut, am pățit fórté multe. Am eșit odată, când eram mic, din gaură și nisce copii mă prin-

seră și mă chinuiră de mai nu mă și omorîră. Atunci aduse p'acolo D-deu un flăcăiaș milos, care mă cumpără cu un ban, apoi mă duse la el acasă și tot cu lapte de vacă m'a ținut, până am crescut cât mă veđi. Acum am venit acasă.“

„Mî pare bine, fiule, ăise împăratul șerpilor cu un glas popesc, îmi pare bine, fiule, dar' nu ai adus cu tine pe făcătorul tău de bine, ca să-î întorcem binefacerea? — „Ba l'am adus, dar' nu cutezaî a-l băga în curte, temându-mă, că tu-l veî mânca.“ — „Nu-l voî mânca, dragul tatiî, chiamă-l înlăuntru să-l cinstim ca pe un om de omenie“.

Și chemară pe Pahon înlăuntru, iar' dacă întră îi ăise împăratul șerpilor:

„Fătul meu, tu ai făcut un mare bine copilului meu, de aceea și eu am să te cinstesc cu ce veî cere, 'ți dau turme de oi, ciurđi de boî, stave de cai, bani, ce poftescî 'ți dau, cere dară, fătul meu, după gîndul inimei tale.“ Ɛră Pahon ăise: „Înălțate împărate, vite de mi-ai da cât de multe, tóte mi le mîncă șerpiî și soboliî și șóreciî, când voiî trece prin țerile lor cătră casă, bani nu pot lua, mă tem că mă vor prinde hoțiî de ómenî în țera nóstră și mă vor sluti și-mî vor lua și baniî, dar' dacă chiar voiescî să-mî faci un bine, atunci să-mî dai mărgéua de sub limbă și rémas bun!“

Împăratul se cam supără pe Pahon de indrăsnéla lui cea mare, dar' venindu-î în minte că el i-a scăpat fiul de perire, aducându-și aminte cât nécaz a avut cu el până l'a crescut, apoi vedénd că altceva nu primesce, se înduplecă a-î da și mărgéua, căci ce nu ar da un părinte la binefăcătorul copilului seú! Și dădu împăratul șerpilor lui Pahon mărgéua cea de sub limbă, iar' Pahon-și luă sănătate bună și se gătă de cale. Puiul șerpelui însă-l petrecu până-l scóse afară din țera șerpilor, iar' pe drum îl învță ce fel de putere are mărgéua. „Pahóne,

îi dîse puiul șerpelui, ce veî voi ca să ți se împlinască, numai scôte mărgeaua din șerpar, ține-o în mîna stîngă, iar' cu drépta fă-ți trei cruci și dî: „Eû vréu asta și asta, și aceea se va face, ce veî dori.“

Șerpele se întorse acasă, iar' Pahon își urmă drumul prin țera sobolilor și a șórecilor până acasă.

După ce ajunse dinaintea bordeiului, scóse mărgeua din șerpar și o ținu în mîna cea stîngă iar' cu cea dréptă 'și făcu trei sfinte cruci și dîse: „Aș vrea ca să se facă în locul bordeiului acestuia nisce curți ca ale împératului!“ Și îndată se făcură curți împératești în locul bordeiului.

Acum se puseră pe traiu bun, ce doriau, aceea li se îplinea. Și erau fericiți. Cănele umbla tot sărind pe lîngă Pahon, mîrtanul tot torcea împrejurul moșnégului, iar' moșnégul par'că se temea a se sui pe treptele curților și să ședă pe scaunele cele scumpe la mesele cele încărcate cu mîncări și béturi alese.

Odată, într'o séră după cină, dîse moșnégul către Pahon:

„Dragul tatiî, ți-ar fi vremea să te însorî, că Dómne greú e fără femeia la casă; unde nu-î femeia în casă, casa e ca și pustiă, aibă omul orî câte averi!“ — „Bine, dîse Pahon, dumniata mergî mâine la împératul și-î spune că eû vreaú să iaú pe fata lui de soția.“ — „O, Dómne, Dómne, dîse moșnégul, dar' nu mai sunt ele fete, ci numai chiar la împératul? Acela nu ți-o va da, numai în zădar voi călca calea și mi-oî răci gura; să ne încercăm norocul în alte părți, dragul tatei!“ — „Apoi tată, dacă nu mergî să-mî pețescî fata împératului, nu mă însor.“

Ce era să facă bietul moșnég? Ar merge..... se teme că împératul nu-î va da fata; n'ar merge..... cum să-și lase feciorul neînsurat? Decî se gîndește:

ce va da D-zeu, aceea va fi, și dimineța pleacă spre curtea împărătească. Dacă ajunse la curte, își întocmesce ciupiș ceî de pîr, își netedește mustețile și intră la împăratul:

„Bună ziua, înălțate împărate!“ — „Bună să-ți fie inima, moșule; dar' ce veste ne aduci?“ — „D'apoî înălțate împărate, să nu-ți fie lucru cu supărare, am venit să te rog, dacă va fi cu voia lui D-zeu, să dai fata după feciorul meu, după Pahon.“

Împăratul se uită lung la moșneg, apoî dîse: „Glumești, mîi bîtrînule?“ — „Ba nu glumesc înălțate împărate.“ — „Apoî dacă nu glumești, mergi acasă și spune feciorului tîu, cî dacî va face pînî dimineța un pod de aramî delî casa vîstrî pînî la curțile mele, eu îi dau fata.“

Moșnegul și ia rîmas bun și merge supărat spre casî. Cum-l vede Pahon, îl intrîbî incî de departe: „Ei, da ce-i tatî; fîn orî paie?“ — „Mestecîturî, dragul tatei!“ — „D'a cum așî?“ — „D'apoî iatî, mi-î dîs cî dacî vei face pînî dimineța un pod de aramî delî casa nîstrî pînî la curțile lui, atuncî îți dî fata, dacî nu — nu; care va sî dîcî sî-ți puî poftî'n cuî.“ — „Adecî nu chiar așî tatî; eu gîndesc cî dacî-mî va ajuta D-zeu, am sî-î fac podul mai alt-cum de cum a poftit.“

Și indatî ce însîrî, scîse Pahon mîrgîua din șerpar și-o luî în mîna stîngî, iar' cu drepta fîcu treî sfînte crucî și dîse: „Voî sî se facî un pod de aramî d'îcî pînî la curțile împăratului.“ Și intr'o minutî podul fu gata. Dimineța sî plîmba împăratul pe el.

Acum merge moșnegul la împăratul și dîce: „Înălțate împărate, fîcut'a feciorul meu podul dupî cum îî poruncit?“ — „Fîcut, moșule!“ — „Așî darî acum îî dai fata?“ — „Adecî nu incî, cî spune-î cî de va face pînî mîne dimineța o apî de argînt delî voî pînî la noî și pe ea sî plutîscî corîbii

de argint, să înóte pasėri de argint, să fie în ea pești de argint, atunci i-o daú altcum nu.“

Și iarăși merse moșnégul acasă supėrat. „Ei, da cum ți-a umblat?“ îl întrebă Pahon. — „Bine și nici prea, ȃise bėtrănul; mi-a ȃis împėratul, că de vei face până diminėță o apă de argint dela noi până la el, și pe ea să plutėcă corăbii de argint și să înóte pasėri de argint, și să pescuiască în ea pești de argint, să tragă nădejdea fetei, altcum puneți pofta'n cui.“ — „Numai atăta e, tată? Las' că va fi cum va vrea D-ȃeu.“

Și după ce înseră, scóse iar' mărgeua, o puse în mâna cea stângă, iar' cu drėpta făcu trei sfinte cruci și ȃise: „Dorire-aș să se făcă de-aici până la împėratul o apă mare tótă de argint și pe ea corăbii de argint, și pasėri de argint, și pești de argint în ea.“ Și când gătă vorba, tóte fură gata. Diminėta, pescarii împėratului pescuiaú la mrele de argint.

„Ei, ȃise moșnégul, dóră acuma nu va avea călcătură să mai poftėcă ceva, ci-ți va da fata“. — „Du-te de veđi“, ȃise Pahon.

Și se duce moșnégul la curtea împėratului și se întėlnesce cu împėratul și prind la vorbă: — „Place-ți înălțate împėrate — ȃum a împlinit feciorul meú porunca?“ — „Place, moșule.“ — „Așa dară acum vei da fata după el?“

„Adecă nu, moșule, ci dacă va face până mâne diminėță din șesul acesta un dél tot cu viță de viiă și vițele să fie tot cu struguri copti, iar' în vėful parilor să cante tot pasėri de aur, atunci nu ȃic ba, dar altcum nu pot“.....

Și érá merse moșnégul supėrat acasă și spuse feciorului, dar' acela ȃise:

„Lasă, tată, va fi ce va vrea bunul D-ȃeu!“
Și peste nópte se făcură tóte de gāndeaí că de când lumea acolo aú fost.

Acum se duse moșnegul iar' la împăratul, iar' împăratul minunându-se de puterea lui Pahon, dișe: „Ei moșule, de azi încolo suntem cuscrii; lucrurile ce le făcu Pahon nu mi le putu face nici unul din pețitorii fetei mele; hai acum să ne ospetăm o leacă amêndoî, apoi mergi acasă și vă gătiți de nuntă.“

Acum să fi văduf bucuria bătrânului, gândeaî că a prins pe D-deu de picior, așa era de voios; puteaî prinde iepuri cu el; nici nu-î mirare, când ne vom aduce aminte că el a fost om sêrac, iar' acum se face cuscu cu împăratul! Dar' pe atunci așa erau vremile!

După ce se ospetară cuscrii amêndoî o leacă și mai povestiră una alta cu nêmurile, moșnegul o luă la picior, ca să pôtă spune vestea cea minunată lui Pahon, fiului sêu. Și-î spuse, cum sciu mai cu ponturi, din fir în pêr totă întêmplarea, apoi începură a se găta de nuntă. Peste scurtă vreme Pahon era ginerele împăratului și fata împăratului era nevasta lui, iar' moșnegul era socru la fata împăratului și cuscu cu împăratul.

Ar crede cineva că aci povestea e gata, dar' se înșelă, căci d'aci încolo vin minciunile.

Dișe că fata împăratului până era acasă avea un drăguț de arap, care era slugă în curtea împărătescă. După ce se mărită fata împăratului după Pahon, ea își duse și sluga cea de arap cu sine, și când nu-î vedea Pahon, se sfătuiaî în diferite chipuri împreună.

Odată dișe arapul cătră ea: „Tu, întrébă pe Pahon în ce-î stă puterea, cu carea face el atâtea minuni?“.

„Dêcă am putea afla bine ar mai fi să-î luăm puterile, apoi să fugim amêndoî în lume“. — „Las' pe mine, dișe ghiolbana, o să aflu eî nêdrăvâniile lui, numai atunci să fiî om să scii unde să fugim, ca să nu ne dea de urmă“. Astfel se înțeleseră ei în mai multe rênduri.

Odată ședând Pahon cu nevastă-sa la masă numai amândoi, se puse ea cu lingușire să scôtă vorba dela el: „Scumpul meu bărbat, ȕicea ea, de mult trăim noi împreună, ȕu bine veȕi, cât de tare te iubesc, dar' nici odată nu te-am întreat unde'ȕi ai tu puterea de faci atâtea nêdrăvănii, fii bun spune'mi, scumpul meu în ce'ȕi stă puterea?“

Pahon, unde să se gândescă că dóră nevastă-să vrea să 'l înșele, îi spune limpede și curat din fir în pěr tóte nêdrăvăniiile mărgelei, ba îi arată și mărgeua. Ea se făcu atât de voiósă, ba drăgostea, ba săruta pe Pahon, de gândea-i că mai mare dragoste nu-i în lumea întrégă ca între ei.

Trecu multă vreme și nu mai vorbiră nimic despre mărgea. Odată însă, când vrea să plece Pahon la vênat cu cânele și cu mărțanul, nevastă-sa îi ține calea, și mi-l giugiulesce, și mi-l drăgostesce și prinde a'l săruta și a'l ruga să-i lase ei mărgeua până deséra, când va veni dela vênat, că-i e urit singurá. El unde să'și aducă aminte de înșelăciune, scóte mărgeua din șerpar și o dă nevetei sale, apoi plécă.

Cum se vede nevastă-sa singura acasă cu mărgeua în mână, strigă pe arap și-i arată și-i spune din fir până în pěr cum și ce aũ de a face cu mărgeua. Êr arapul luá mărgeua în mâna stêngă și cu cea dreptă 'și făcu trei sfinte cruci — cu tóte că era págân — apoi ȕice: „Eũ doresc ca curȕile acestea cum staũ, cu noi cu tot să se mute în țara arápescă dincolo de mare!“ Și într'o minută se ridicară curȕile din loc și sburară ca o pasere în țara arápescă, iar' în locul lor rêmase numai bordeiul cel rêu și moșnégul în el.

Dómne, cum mai plângea bietul moșnég vedându-se căȕut așa de jos din mărirea la care ajunsese.

Séra, când ajunsese Pahon acasă, i se întunecă lumea înaintea ochilor, mai căȕu ca lovit de trăsnet,

vędând numai bordeiașul cel sërac în locul curților de ađi diminetă. Nevastă ca'n palmă.

„Nu ți-am spus, ăise bietul moșnég, să nu te ridicî așa sus pe la fete de crai și de împërați, că'ți vor mânca capul? Acum ce folos ai, că ai lăat pe fata împëratului? Ea s'a dus și a luat cu sine tot ce aveam; ce amar ne vom sci face? Etă am rēmas calici ca mai 'nainte!“ Pahon nu ăise deocamdată nimic; apoi după ce suspină una a pagubă se uită lung la cāne și la mārțan, ca și când ar fi vrut să-î întrebē: ce e de făcut? Cānele ăise: „Nu te spāria așa tare, drag domnul nostru, că de va rēndui D-đeu, iar' vei fi bogat cum ai mai fost; vino cu noi.

Și se luară toți trei, Pahon, cānele și mārțanul, du-te, du-te, cānele tot adurmecând în cătrău aū apucat fugarii. Și aū ajuns tocmai la mare. Dincolo de mare, departe, se vedeau nisce curți mari chiar cum fuseseră ale lui Pahon. „Vedeți curțile acelea? întrebă cānele, acelea sunt ale nōstre, care le-a dus arapul cu stāpāna nōstră. Până acolo nu-î chip să pōtă strēbate stāpānul nostru, dar' noi vom merge, tu mārțanule suete călare pe mine, că ești ușor, și eū voi înnota cu tine până de cealaltă parte, acolo apoi te voi aștepta pe țermure până vei umbla tu prin curți, că eū mă tem că nu voi putea intra“. Și așa făcură. Pahon rēmase acoloa, iar' mārțanul se sui călare pe cāne și înnotară până de cealaltă parte. Acolo cānele rēmase pe mal, iar mārțanul se ia binișor, numai în vērful piciórelor, cum sciū māțele, și merse până la zidul dimprejurul curților, apoi tot umbla, tot cerca mai ici, mai coela, dar' de unde să pōtă sări peste zid, că dōră era înalt de nici pasērile nu cutezaū să sbōre preste el. Apoi, după ce vėdu, că nu-î mod să pōtă sări, merse la pōrtă. Aceea era de lați de brad și mārțanul îndată fu în vērful porții și de

acolo în curte. Până colea pe înserate se ascunse în nisce paie, apoi se luă chitiș (tiptil) cătră ușa curților. Din întâmplare ușile erau deschise că era căldură foarte mare. Întră în o sală, apoi în alta, și tot așa până era în o casă cu arapul. Acolo întră sub pat și nu țise nici miau. Tot povesti arapul cu nevastă-sa multă vreme, mai de una, mai de alta, apoi dădură în vorbă de Pahon. „Oare ce o fi făcând Pahon al tău?” țise arapul. — „Dar dă-l în bubă țise hoțomana de femeie, nu mi-l mai pomeni, mai bine scote mărgéua să ne jucăm o lécă cu ea“.

Și scote arapul mărgéua și o durigă pe masă cătră coțofana lui, aceea dă să o prindă, dar' nu pôte, și astfel se durigă jos și fiind podelile tare lucci, se durigă chiar sub pat. Atunci mârțanul pune gura pe ea și țist! afară în fuga mare.

Arapul nu băgase de semă că mârțanul a fost aci, nu-l veduse nici intrând nici eșind, decî se pune a căuta mărgéua pe jos pe sub paturî, pe sub dulapuri pe unde numai gânda că s'a rostogolit, hăbăuca de muiere-î purta lumina, că de ore-ce era întunerec în odae, de arap se întuneca și mai tare.

Mârțanul însă tot o fugă ținu până la căne, apoi după ce-î arată mărgéua, o luă în gură, se urcă în spatele lui și înotară la Pahon. El dormia, nu dormia, ca omul năcăjit, dar', când se apropiă cănele de mal, sări drept în picioare și întrebă: „Cu bine veniți?” Nu primi însă nici un răspuns, cănele nu putea de obosit, iar' mârțanul ținea gura închisă temându-se să nu scape mărgéua. După ce ajung pe mal, povestesc lui Pahon totă întâmplarea și pornesc, pornesc spre casă.

Dar' Pahon își aduse aminte că cu mărgéua în mână e domn, decî țise:

„Mărgeluță, mărgeluță
Du-ne l'a noastră căsuță,

Du-ne iute, cum gândesc
La bordeiul părintesc“.

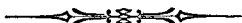
Și când găta vorbele de ȃis, erau înaintea bordeiului; veniră într'o clipită calea ce o făcură pe jos în câteva săptămâni. Acum iar' ținu mărgeua în mâna stângă, cu drepta 'și făcu trei sfinte cruci și ȃise: „Să vină curțile mele aci, cum sunt!“ Și veniră. Adecă ce să veȃi? Arapul tot căuta mărgeua pe sub patură înjurând, iar' blăstēmata de muiere îi purta lumina plângēnd.

„Da ce căutați?“ întrebă Pahon. Atunci arapul se întorșe să vadă cine-l întrēbă, că nu sciuse nimic despre strēmutarea curților. Când vede arapul pe Pahon stând cu pușca în spate, cănele cu dinții rēnjiți și mârțanul cu ghiarele gata de luptă, nu sciū ce o fi gândit, atâta însă sciū, că muierea scăpă lumina din mână de frică, și se stinse, adecă acum era diuă albă, și numai în jurul arapului mai era întunerec.

Pahon însă nu le făcu nici un rēu, ci'i alungă dela sine pe amēdoă ȃicēnd: „Blăstēmat să fie cel ce și-a lua nevastă, care se crede mai pe sus decăt el!“

Apoi ȃise mărgelei: „Du-i de unde i-ai adus, dar' fără curți numai pe amēdoă cum sunt acum“. Și când a gătat de ȃis vorbele acestea, numai îi vēȃură ridicându-se în sus și... unde aū ajuns, ce aū mai făcut e trēba lor; destul că Pahon nu s'a mai însurat în veci, ci-și ținea numai găzdăia cum 'și țin și... Dómne értă-mē, că era să greșesc; iar' când cerea cineva sfat despre căsētorie îi ȃicea: „Fata, care se ține mai sus decăt tine, nu o lua și de ț-ar da tată-sēu cāt bine-i în lume, mai bine rēmăi ca mine“.

Auȃită și scrisă în Sâncel.

Nu minți!

Era odată un om foarte sărac, dar' atâta era de sărac, încât nici focul în vatră nu-î ardea. Și astăzi mai sunt oameni săraci, dar' par'că tocmai ca acela rar ai afla. Și avea omul acela o fată, dar' așa fată frumoasă cum nu era în totă lumea ca ea. Lumea dice, că la omul sărac, o fată frumoasă îi face și mai mare săracie; dar' pe el nu-l putea săraci mai tare, căci nu avea chiar nimic, decât un bordei vechiu în pământ.

Odată veni la bordeiul acela zîna Ilina, cea mai măiastră zîna, și îi dîse omului:

Măi omule, fata e numai săracie la casa omului; tu ai mai trăi de pe o zi pe alta cum ai putea, mai lucrînd pe la alții, mai miluindu-te cei creștini, dar' cu fata 'ți merge mai greu, ești tot cu frica 'n spate să nu o lași singură și să i se întemple ceva primejdiă. Dă-mi tu fata mie, eu voi griji de ea ca o mamă, și i-o-i căpeta și bărbat cinstit când va fi de măritat. Ce dîci omule?

Și bietul om se gîndi cât se gîndi, îi părea rău să-și dea fata la o zîna, dar' vedînd sărăcia ce-î în bordeiul lui, aducîndu-și aminte, ca omul, de toate primejdiile ce i se pot întempla unei fete frumoase și s'ermane cugeta în urmă: eu voi trăi cum m-a milui D-șeu, numai pe ea să o ved ferită, și dete fata zînei, dîcîndu-î: „Fii cu minte fica mea, și ascultă de D-ei, că d'oră s'a milostivi și te-a aședa mai bine, decum te-aș fi putut eu aședa!“

Și se duse fata cu zîna, se duse prin codri și prin munți, prin văi și pre deluri, pre stînci și prin poeni, se duse multă lume împărăție, ca D-șeu să ne ție, că cuvîntul din poveste, de aici înainte este, se duse până 'și perdu urma, de nu ar fi mai știut veni la bordeiul bătrînului. Cam trei sîptă-

mâni călătoriră până ajunseră la curțile zînei. Dómne ce mai curți pompoze! curțile zînelor — și pace! cum nu mai putea avea nici un om pămêntén.

După ce întrară în curți dădu zîna la fată 13 chei și îi dîse: „Aci ai 13 chei dela 13 chiliî; cu 12 chei vei deschide cele 12 chiliî și vei șede și'ți vei petrece în ele, lipsă nu vei avea de nimic, tot ce-ți va cere inima, vei afla în ele, mîncare, bêtură, îmbrăcăminte, fel de fel de scumpeturi și de flori, ci — în casa 13-a să nu întri, cu cheia acésta micuță să nu deschidî casa cea de cătră rêsărit, că atunci nu va fi bine. Te legî că mă vei asculta?“ — Leg! — Te legî? — Leg! Te mai întreb odată: legi-te că nu vei întra în casa cea de cătră rêsărit!? — Leg!

— Bine-î; fîi ascultătore, eũ merg de acasă, dar' tu să faci, după cum te-ai prins.

Și plecă zîna de acasă, sê duse în trebile ei, că dóră omul că-î numai om și câte trebșore nu mai are, dar' o zînă? o vêlvă? iar' fata rêmase singură. Sê desfăta fata în palatul zînei ca într'un raiũ, nimic nu-î lipsia; avea mîncări preste mîncări, bêturi preste bêturi, feliuri de haine și de scumpeturi mulțime de flori mirositoare și paseri cîntătore, care de care mai minunate o încungiuraũ; și umbla dintr'o casă într'alta cîntând și veselindu-sê. Dar' zîna zăbovi multă vreme în umblările ei. Odată, ce-și gîndi fata? Óre să întru în casa cea de cătră rêsărit? Dóră zîna nu e acasă să mă vadă, până vine ea, eũ întru puțin și închid ușa bine dacă es, de nici n'a sci nimic. Ese până afară, sê uită nu cumva vine zîna, și hait cu cheia 13-a la ușa casei ceî de cătră rêsărit. Cum o deschide cade leșinată la pămênt de atâtea mândrii ce vêduse. Dacă sê deșteptă dă să sê scóle, și ca să sê pótă ridica mai repede adie un scaun cu degetul, atunci tóte curțile țîuesc și degetul îi rêmase întraurit. Sê supără fata

și o prinde o frică, apoi se ridică, ese din casa aceea și intră în celelalte, apoi o închide bine. Tot cercă să-și destraurască degetul, dar' nu pôte. Într'un târziu vine și zîna. Ea scia de tótă întemplarea, dar' se facea a nu sci nimic; decî întrebă pe fată cu frumușelul, ca să nu o sperie: „Nu ți-a fost urît fata mea, în timpul cât ai fost singură?”

— Nu mamă.

— Bine-î draga mea; dar' nu ți-a lipsit ceva?

— Nu mamă.

— Ai avut tot ce ți-a cerut pofta inimei?

— Avut mamă.

— Fôrte bine; dar' în casa cea de cătră răsărit intrat'ai?

— Ba nu, mamă.

— Nu ai intrat?

— Nu mamă!

— Te mai întreb odată copila mea, intrat'ai în casa a trei-spre-decea, în casa cea de cătră răsărit; spune'mî adevêrul, că de mințesci, ți leg limba și te alung să mergi unde te vor duce doi ochi ce-î ai! Spune drept, intrat'ai ori ba?

— Nu am intrat.

Atunci nemilósa zîná amuți pe mincinósa copilă și o alungă dela palat.

Și s'a dus fata plângênd unde o duceau vederile ochilor, nici ea nu scia unde merge și de unde vine, unde ar' putea eși din acei codrii înfiorători pe unde nu intrase om pămêntén nici odată; pribegia copila de pe stîncă pe stîncă, din munte în vale și din vale în dél, din codrii în tufisuri și din tufisuri în codrii, nutrindu-se cu smeură, mure, alune, fragi, jir, ghinde, corobețe și rêdăcinî. Și de ce mergea să înfunda tot mai tare în codrii. Odată fiind lângă un părău limpede de munte și vede fața în el și rămâne uimită de frumșeta ce zări în apă, dar' o lovesce și o adêncă jale că nu pôte vorbi și cânta, să-și facă voiă bună. Astfel

trăi ea cam trei ani singură ca o căprioară, nepu-
tând scóte nici un cuvânt din gură, și neîntâlnin-
du-se cu suflet de om. Zîna însă o scutea pē
nevēdute să nu i se întēple nimic, alunga lupii
și urșii, mistreții și șerpii din giurul ei. Când o
prindea somnul, ea se urca pe un copaciū înalt și
între crēngile lui dormia mai liniștită și mai bine,
decât pe tóte dricaiele și perinile din lume. Odată
i se făcu milă zînei de ea și îi trimete un fecior
de împērat, care încă rētăcise prin cei codrii, um-
blând la vēnat cu pușca'n spate. Cum o vede
feciorul cel de împērat dormind între crēngile co-
paciului, rămāne îmmărmurit de atāta frumsetă. O
deșteptă și o rógă să se cobóre jos. Dar' ea era
mută nu putea vorbi, fără de înteles întelegea vor-
bele lui și-i făcu semne că bucurósă ar merge cu
el ori unde, ci ea e mută. Nu face nimic, dīse prin-
țul, vin'o cu mine, fii-mi nevasta mea, nu am grijă
că nu poți vorbi; D-deu e bun, da de ți-a da și
graī; dar' chiar să nu-ți dee, eū nu merg fără tine
de sub acest copaciū să sciū că aș muri chiar aș-
teptându-te, că și de voi merge, tot trebuie să mor
de dorul tēu, căci altă ființă sub sóre nu pot afla,
care să fie mândră ca tine. — Fata se înduplecă
și coborîndu-se jos din copaciū merse cu prințul
acasă, unde se cununară și mare nuntă făcură.

La un an după cununiă făcu crăiasa (că acum
era crăiasă, căci murind tatăl prințului, acela ră-
mase craī în locul tātāne-sēu) născu dīc crăiasa un
copil frumos de gāndeai că e rupt din sóre. Mare
bucurie era în casa lor. Lumea dīcea, că crăiasa
cea frumósă a făcut un copil chiar ca ea de mândru;
ér fetele carī s'ar fi măritat bucuróse după prințul,
dīceau că crăiasa cea mută a născut un copil, dar'
póte că n'a trăi, ori și de va trăi, va rămāne mut
ca mumă-sa. Așa cobesc muierile în rēutatea inimei
lor, din rāncóre — veđi bine.

Nu mult după botezul copilului, când era crăiasa singură acasă șiși legăna copilul, întră zîna Iliana la ea și o întrebă: „Spune-mi drept, intrat'ai în casa de cătră răsărit?”

Ea făcu cu capul că nu.

— Nu ai intrat?

— Nu!

Te mai întreb odată: intrat'ai ori nu?

Și biata crăiasă iar' face semn cu capul că nu.

Atunci zîna ia copilul din lăgăn și se face nevedută. — Mai ia copil dacă ai de unde!

Cu cât fu bucuria de mare la nascerea pruncului, cu atât fu acum supărarea mai mare. Vremea însă le schimbă toate. Peste un an are crăiasa alt copil, mai frumos decât cel d'întâi. Acum bucuria le era nespuse de mare; ospete preste ospete, veselii preste veselii, dar' odată, când era érašii numai crăiasa singură acasă șiși scâldea copilul, se ivesce zîna Iliana, pe unde și cum scia ea, și ȳice crăiesei: „Fost'ai în casa de cătră răsărit a palutei mele?”

Crăiasa iar' face din cap că nu a fost.

— Nu ai fost?

— Nu!

— Și ȳici și a treia óră că nu ai fost? — Nu!

Atunci iar' se face nevedută ducênd cu sine și pe acest copil.

Supărarea acum nu avea margini. Nu se puteau din destul mira cum și cine le fură copiii, unul din lăgăn și altul din ciupă (scaldă)! Unii curteni și daū cu socotéla, că crăiasa e în legătură cu necuratul și acela-ı fură copiii; alții ȳiceau, si cu deosebire muierile, că mamonul a norocit'o de s'a făcut crăiasă și că ea îi datóre să-ı dea lui rodul pântecelui; alții ȳiceau că e strigóe și-și omórá ea copiii, ori îi mánăncă. Sciți D-vóstră câte iscodesc ómenii. Craiul, în supărarea sa, chiamă senatul țerei, bétrâniı norodului, să chibsuéscă și să judece ce ar fi de făcutu? Și hotári senatul țerei se-ı

mai deee grațiã încã un an și decã va mai nasce un copil, și nu va avea grije de el, sã nu i-l fure, atunci sã o ardã de vie în foc. Și începu biata crãiasã a plânge și a sã ruga lui Dumnezeu din tãtã inima sã-i mai deee un copil, cã va griji mai bine de el. Și o ascultã Dumnezeu; la anul iar' avu un copil. Nu sã mai bucura curtea crãiascã așa tare de el, credând cã vor pãți ca mai'nainte. La cãte-va zile veni iar' zina Ilina la crãiasã și-i duse: „Spune'mi drept fiica mea, fost'ai tu în casa palatului meu cea de cãtrã rësãrit?” Crãiasa spãimântatã voi sã mințescã și acum, dar' aducându'și aminte cã de-i duce și copilul acesta ea va fi arsã de vie, îi spuse adevãrat: „Fost'am în casa a 13, și fie-ți milã de mine și mã iartã!”

Atunci zina îi deslegã limba de putu vorbi, bãgã mâna'n sîn și îi scãse și ceilalți 2 copii de o sutã de ori mai frumoși și sã depãrtã dela ea dicensu-i: „Te iert, ci mai mult sã nu greșesci, nici sã mințesci în tãtã viața ta!”

Acum sã fi vãduț bucurie și veselie, crãiasa putea vorbi și avea trei feciori ca ruțți din sãre, iar' craiul dicese: „Dãmne mulțãmescu'ți cã m'ai fericit!”

Moralã: Nu face preste voia mai marilor; ai greșit—nu minți, ci descopere greșala ta, cã de nu tot ese la ivelã și te face de rușine. Mãrturisirea cãt de târzie — aduce mântuire.

Auđitã și scrisã în Valea Jiului.

Pipãruș Petru și Florea înflorit.

A fost cea fost, cã de n'ar fi fost nu s'ar po-vesti. A fost odatã o muiere vãduvã, îi murise a-decã bãrbatul și ea rãmase cu trei copii; 2 feciori

și-o fetiță. Și nu era săracă văduva, că bărbatu-său fiă iertat și mâie pe unde a înserat, fusese un om foarte harnic; avea o moșioră bună, avea boi și plug de putea ara ea de ea, fără de a se mai însămbra cu alții, și mai avea ea câte ceva, ști cum aș muierile, cari rămân după ómenii harnici. Destul că era pe timpul aratului, tótă lumea ara și sēmēna, decī să pun și feciorii ei într'o ȃi să mērgă la plug să are un loc într'o poiană, bunăórá. Plēcă decī feciorii într'o diminēță la plug, dar nu-și iaș merinde că n'aveaș coptătură, ci spun mamei lor să le trimită de amēđi acolo.

— Bine, dragii mamei, ȃise văduva, dar' cine să vē aducă vouē de amēđi, că eș nu pot merge, vedeți voi bine că sunt betēgă, iar sora vóstră nu scie unde-ı locul nostru din poiană, ea n'a fost nici odată acolo, și, de nu alta s'a prăpădi prin cea sēcretă de pădure, orı a nimeri chiar la curțile smelului, apoi atăta o mai vedem!

— Nu te teme mamă, ȃic feciorii, nu te teme, vom trage noi o brazdă cu plugul decum eșim din sat și până la loc, de nu póte greși, numai tot pe brézdă să vină.

Sē duseră decī feciorii și sē apucară de lucru, și arară până la amēđi, dar nici pomană să le vină sora cu ceva de gustare, și sloboziră boii la pășune și după ce sē săturară boii iar îi injugară și arară până la ojină. Atunci nu mai puteaș feciorii de fóme. Sē hotărıră decī să mērgă acasă. Nu sciaș ei ce s'a putut întēmpla: rētăcit'a soru-sa prin pădure? N'a trimes'o mumă-sa? Orı ce póte să fiă de-ı lasă o ȃi de primăvéră fără māncare? Cum a-jung în curte, întrebă pe muma lor.

— Ei bine, mamă, dar' cum de n'ai trimes pe sora nóstră cu gustarea, de ne lași să venim în sat de pe la ojină?

Auȃind biata lor mamă vorbele acestea căȃu

ca lovită de trăsnet, căci ea trimesese pe fata cu gustarea, decî scia că alt modru nu pôte să fiă decât că s'a rătăcit prin cea săcretă de pădure, cine scie unde? După ce'și mai veni în fire, le spuse copiilor tot plângënd.

— Spusu-v'am să nu mergeți la plug, dacă n'am avut ce vă pune merinde? N'am đis că s'a pierde biata copilă prin pădure? Iat' că s'aũ împlinit vorbele mele; mai bine era de mințam! Vai de mine și de mine, copila mea, sufletul meu, nădejdea mea! A dat smeul de ea, nu-ı alt modru, orı că aũ mâncat'o lupii?

Auđind feciorii plânsul și văetarea mamei lor se puseră pe gândurı, ce-ar fi de făcut? Să sfătuesc, să gândesc, daũ în drépta, întrebă-'n stânga ...sora nu-ı ca-n palmă! Decı ție feciorul cel mai mare:

— Mamă, nu mai plânge, bun e D-đeu și eũ gândesc că trebuie să aflu pe soru-mea; plec, mâne dimineță, plec mamă, ba nici nu staũ până dimineță, cum ese luna plec și fără ea nu mă mai veđi; mă tot duc până daũ de ea, orı vie, orı mótă, și ți-o aduc acasă, orı că'mı pun capul.

Auđind biata mamă vorbele acestea hotărıte se mähni și mai tare, presimțea óre-și cumva că într'un cias rău plécă feciorul de acasă; decı se încercă al îndupleca să rămână acasă, începu să plângă că dóră l'ar putea opri, dar' tóte fură înzadar, feciorul și-a fost pus caru'n petrii să nu se opréscă până nu va da de soru-sa. Plécă decı la drum, ér mumă-sa rămâne plângënd numai cu copilul cel mai mic acasă. Și plângea și se văieta cât o lua gura. Și cum se nu plângă biata muiere; numai erı dimineță, numai departe decât erı dimineată, avea trei copii, acum numai de are unu; fata-ı e perduťă, ér feciorul cel mare a plecat pe o cale de unde nu-ı modru să se mai întórcă! Nu-ı trebuia bieteı muieri mâncare, nu bețură, nu hodină, nici lucru,

ci tot eșia până afară în pörtă plângând și frângându-și mânilé și iar' întra în lăuntru în casă; sta să möră de urit fără copiii ei, afară n'afła pe nimeni, cine să o mângăie. Cât era diulica de mare tot plângea; de era în casă era tot cu ochii la feréstră, döră își zăresce fata orî feciorul cel mai mare, decă eșia afară, în curte, în drum întreba pe toți călătoriî: nu mi-ați văđut fata? nici feciorul? Dar' nime nu-î scia spune ceva despre ei, dela plecarea lor. În sat se lățise faima, că smeul a furat pe fata văduvei, că feciorul cel mai mare s'a dus s'o caute și nu s'a mai reîntors.

Așa și era. Feciorul cel mai mare se duse se își afle pe soru-sa. El s'a tot dus până în pădure, acolo a dat de-o brazdă prospătă și s'a dus tot pe ea până a nimerit la nisce curți, la curțile smeului. Și erau întărite curțile smeului, ca la smeî, tot cu stânci de bolovanî dar' el nu se îmfrica de loc, ci sui treptele celea de pétră gândindu'si: Ce-a vre-a D-đeu aceea a fi cu mine, dar' eü întru; de nimeresc la soru-mea, bine, de nu, chiar la smeul să fie, tot cu-o mörte's dator, dar' necăutate nu las' aceste curți.

Așa și făcu. Întră înlăuntru. Adecă acolo pe cine află? Pe soru-sa, gătită — Dömne, ca o grofóie și făcênd de mâncare.

— Bună diua, soră!

— Să-ți dee D-đeu bine, frate, dar' tu cum ai ajuns aci?

— Eü? cum mă veđi; dar' tu cum ai ajuns!

— Oh, frate dragă, bine đicea mama să nu mergeți voi la plug fără merinde, că iată m'a trimes la voi cu demâncare și eü am venit tot pe brézdă, gândind că daü de voi, când colo — nimeri unde mă veđi. Acum ce va fi cu tine, că îndată vine smeul și póte că te omöră de nu ne-a omori încă pe amêndoî? Mai bine rămâneaî acasă,

că de scăpat tot nu mă poți scăpa, iar' de te omorâ
smeul, biata mamă o să se prăpădescă de supărare.

Atunci numai vedură că se deschid ușile și
un buzdugan intră în casă, să învîrte de trei ori
désupra mesei și să anină într'un cui în părete.

— Ce e acésta, soră? întrébă fratele.

— O, frate, acesta e semnul smeului, când vine
buzduganul, e semn să pun mâncările pe masă că
îndată-î aci. Dar' ore unde să te ascund dinaintea
smeului? Ian hai și te bagă colea sub covată.

De abia avu biata soră atâta timp, cât să pună
covata pe frate-séu și smeul fu aci: „Tu mândruțo,
par'că'mi mirósă a om pe aci, cine-î aci?

Biata fată dă să mintă, că mâncările mirósă,
ba una, ba alta, dar' smeul smeu, nu crețu nimic
ci o făcu să spună cine a venit și că e sub covată.

— Așa? țise smeul. Atunci de ce se teme de
mine? Hai cumnate afară să te omenesc dacă ve-
ni-și la casa mea! Și scóse pe fecior afară și-l
puse la masă și porunci fetei: Mie să-mi puni nouă
cóste de porc și frate-téu două, mie nouă cupe de
vin, și frate-téu două, și mēi cumnate! la noi e
datina că: care gată mai iute de mâncat să arunce
ciolanele (ósele) în capulă căruî întârđie: acum hai
la mâncare!

Și se pun la mâncare, până mână feciorul o
lécă de carne de pe o cóstă, smeul mână tótă
porția și prinde a arunca ciolanele în capul fecio-
rului. Vedēnd smeul că feciorul nu se apăără, că
se teme și tremură, îi țise!

— Hai cumnate afară la largul să ved mai
bine ce cumnat am, dar' să'mi spună pe unde vrēi
să mergi, pe horn, ca mâțele ori pe ușă ca câni?

— Eū mă duc pe ușă ca ómenii, țise feciorul.
Și ese pe ușă, dar' smeul eși-se pe horn ca mâțele
și se repeđi asupra lui și-î taie capul. Apoi scóse inima
și i-o puse într'un blid și trupul îl îngrobă sub un gard.

Vedând biata văduvă că trece o ȃi, trec doue, și trei și nu-ı mai nimeresce nicı fata nicı feciorul, era să se arunce în fântână de supărare, dar' iarăși întăresce firea și ȃice: Dómne fie voia ta!

Dar' pe feciorul cel mai mic nu-l mai prindea starea, nu putea de jalea mamei și de dorul frate-sėu și a soru-sei. Decı într'o diminėtă ȃice: „Mamă, ce a rėndui D-ȃeș, aceea să fie cu mine, dar' eș n'am pace până nu daș de soru-mea și de frate-meș. De aceea nu te supėra, că eș trebuie să merg până unde voiș da de ei“.

Acum biata mamă iar' începe a plānge și a se dăoli: „Dar' nu merge, cui mă lași? Sciș că nicı tu nu te vei întorce, fie-ș milă de bėtrăneșele mele și stai baremı tu aci, dacă de ei n'avui parte. Dar' feciorul era neastėmpėrat de dorul frate-sėu și al soru-sei și decı trebui să plece. Și se duse, și nimeri nicı mai bine nicı mai rėș, decum o nimerise frate-sėu cel mai mare.

Acum biata văduvă numai avea nicı un copil, nicı o bucurie, nicı o mângăere, nicı un ajutor; rėmăsesse singură ca cucul. Multă vreme o fi tot plāns biata de ea, multe noșș le-o fi petrecut fără somn și ȃile fără māncare, dar' în urma urmelor și întări D-ȃeș inima și începu a-ș veni în fire. Să mă sodomesc e pėcat de mórte, trebuie să trăesc și necăjită, cum am trăit în bine până aveam bărbat și copii, își ȃise văduva, și prinse a mai lucra cāte ceva, și a mānca să nu se omóre cu fómee până mai are ȃile.

Într'o diminėtă cum mătura prin casă ȃicėnd rugăciunile, iată vede un bob de piper jos și se plėcă de-l ridică și-l pune pė masă. Dar' bobul se durdulică de pe masă și iară cade jos. Ea, ca muiere strıngėtore, nu lasă să se prăpădėscă nicı un fir de piper, decı se plėcă și ridicāndu'l il băgă în sın. Firul cel de piper nu stă în sın; cum? cum

nu? destul că și din sân ese și cade chiar înaintea ei. Ea iară se plécă și'l ridică de jos, și'l băgă în gură și dîcînd rugăciunile îl scapă pe grumadi la vale. Din minuta aceea vėduva prinde grea și la nouė luni face un drag de fecior de să mai fi avut doi oichî să te uiți la el.

Ea chemă pė preotul satului, îl boteză și'î puse numele Pipėruș Petru, căci dintr'un fir de piper era zėmislit. Și creșcea copilul, dar' creșcea ca din apă. Cănd era de o lună era ca alți de un an, cănd era de douė luni era ca altul de trei ani, și începua a umbla pe uliță și-a vorbi tóte celea. El tot auđia pe ómeni vorbind: ce mai fecior, pagubă că nu-î trăesc frați, că ei trei ar bate un sat întreg cănd s'ar mânia bine. Așa ađi, așa máne, așa dăceaŭ ómenii în tóte dăilele. Cănd era Pipėruș Petru de trei ani, era cel mai frumos și mai voinic fecior în tot satul.

Într'o dă întrebă pe mamă-sa: „Mamă, mai avut'am eŭ frați?“ Dar' ea, temėndu-se să nu mėrgă și el ca frații lui și să nu se mai reîntórcă, îi dăse: „Nu, fėtul meŭ, n'ai avut nici un frate“.

— Nu? Atuncî fii bună și-mi mai dă odată țîță, dar' pe sub pragul casei. Și ridică Pipėruș pragul casei cu degetul cel mic, iar' mamă-sa să plecă să-și bage țîța pe sub el și să lăpteze pe fiu-sėu. Atuncî Pipėruș lăsă puțin pragul în jos de o cam strîngea pe mamă-sa și-o întrebă: „Mamă, m'ai avut'am eŭ frați?“ Ea, vėdėnd că nu-î alt modru, îi spuse: „Da, ai avut doi frați și-o soră, pe soru-ta a furat'o smeul, iar' frații s'aŭ dus să o caute și de atuncî nu i-am mai vėđut.“

Atuncî iar' ridică pragul și dăse mame-si: „Acum scólă-te și-mi fă o azimă de grâu curat, frămėntată cu lapte, numai din țîțele tale, că eŭ am semne că trebuie să daŭ de ei și să-î aduc.“

Auđind vorbele acestea biata mamă iară începe

a plânge și a se văieta. Dar' cum te lasă inima să mă lași acum la bătrânețe, slabă, betégă, singură? N'am dus și nu duc destul bănat după cei trei, acum te mai prăpădesci și tu prin cea secretă de lume, de nu alta, v'a da smeul de tine, de nici de nume nu-ți voi mai auzi. Rămâi dragul mami aci, nu te mai duce nicăiri; fi-va ce va rânduî D-zeu de noi numai nu merge; rămâi și te însoră, batăr de tine să am parte.

Ei, dar' Pipëruș Petru era voinic, lui îi trebuia vitejii, deci nu scăpă mumă-sa de gura lui până ce nu-î făcu o azimă de făină de grâu curat frământată numai cu lapte din țitele ei și cu lacrimi din ochii ei. După ce i-a copt'o ca rufa, Pipëruș 'și-o puse în traistă și dîse: „Rămâi sănătósă mamă, nu te supăra de loc, că nici trei zile nu vor trece și eū trebuie să fiū înapoi, ori cu veste bună ori rea, dar' mai cred că cu bună“.

Și se luă Pipëruș Petru la drum, du-te, du-te, până dă în pădure, și acolo nimeresce o brazdă mai astupată. Hai să merg pe ea își dîse Pipëruș, și se duse tot pe ea până ajunse la curțile smeului. Și acolo întră înlăuntru. O fată frumósă — Dómne! și îmbrăcată ca o împărătésă, era singură și făcea de mîncare.

— Bună ziua, soră!

— Să trăesci cu bine; dar' ce-mi dîci soră?

— Îți dîc soră, fiind că-ți sunt frate, de nu cređi ian' hai de mîncă din azima asta. Și scóse Pipëruș Petru azima din traistă și-î dete fetei să mînânce. Dar' cum îmbucă, odată dîse: „Asta-î cu lapte din țitele mamei mele, acum cred că-mi ești frate, dar' nu pricep cum? că tu ești fecior holtei, iar eū când am ajuns în robia smeului numai doi frați am avut, pe cari smeul 'i-a și omorît, iar' de atuncî nu sunt mai mult de cincî anî, de când sunt eū aici, deci nu pricep, dacă'mi ești frate,

când te-ai putut nasce; că dóră nu ești numai de 4--5 ani?! Tu trebuie să fii barem de 20 de ani!"

— Nu-s soră, ci numai de trei ani și mai ceva, dar' așa'mi e felul. Să-mi spuni acum soră, ce semne face smeul când vine?

— Vai, frate, bine ar fi să mergi de aci până nu vine semnul lui, că după semn și el îndată sosește. Că are un buzdugan, frate, un buzdugan de fier, mare cât o bute de 50 de ferii, și-l aruncă cale de 2 ciasuri de departe și drept în ușa nimeresce cu el; ușa atunci să deschide și buzduganul să pune singur în cuiul cela din părete. Dar' du-te, frate, nu sta, că acum e vremea să vină, și de te află aci te omóră și pre tine, ca și pe cei doi.

— Lasă-'l să vie, soră, să ved și eă cum sunt smeii, că și așa până acum n'am văduț nici unul.

Atunci aud buzduganul trosnind în ușa; ușa să deschise și dă să se pună în cui. Dar' Pipëruș nu-i dă răgaz, îl luă de tórta și svêrr! îndêrêt cu el, din cătrău a venit. Și cu așa putere a aruncat cu el, de chiar pe lângă smeū a trecut și s'a tot dus cale de trei dīle și s'a împlântat într'un munte de piatră. Nouă dīle a trebuit să scobéscă smeul pe lângă buzdugan până și l'a putut scóte din munte și-a venit apoi cu el pē umër necăjit. Când ajunsse acasă, dīse din curte încă:

— Cine-și bate joc de buzduganul meu, Floria înfloritul orī Pipëruș Petrea, vítêzul de cumnatu-meu?

— Eū sunt, cumnate, eū Pipëruș Petrea, dar' de unde mă cunoscī?

— Eū? nu mă mai întreba, dóră o sêptemână m'a tot scuturat frigurile când te-a născut mumă-ta. Dar' bine c'ai venit la casa mea, hai să trăim puțin și bine. Adu drăguță mâncarea pe masă, mie nouă cóste fripte de porc și frăține-têū douē, mie nouē cupe de vin și lui douē, să ne punem la ospêț....

— Adecă.... să fiă vorbă întórsă, smeule, dīse

Pipëruș. Adă-mi soră mie nouă coste de porc și nouă cupe de vin, iar' smeului adu-i două coste și două cupe de vin, dar' să ai de grijă smeule, care cum gătam de mâncat carnea de pe os, osul îl aruncăm în capul celui ce n'a gătat încă, că par'că pe aci așa e obiceiul.

— Cam așa a fost, și se smeul, dar' de vrăi, putem strica obiceiul.

— Ba, nu vrău să stric obiceiul țerei, și se Pi-përuș. Om de nimica e cine cutéză a strica obiceiurile țerei, las' cum a mai fost, și hai la masă.

Și se puseră la masă, și cum apucă Pipëruș o costă în mână, o băga în gură și despoia carnea de pe ea, iar' cu oșele: pliosc! la smeul în frunte. Smeul se cam necăji, dar' ce să facă? Trebuia să rabde, că și-a dat de om. Și Pipëruș ia altă costă, apoi alta, și alta, până mănă carnea de pe toate nouă costele, iar' oșele le da de capul smeului de toate să sdrobiau. Când găta Pipëruș costă cea din urmă și de beut cea din urmă cupă de vin, atunci găta și smeul de mâncat cea dintâi costă și dă să arunce cu oșele în capul lui Pipëruș. Dar' acesta nu-i dă răgaz, se repede la smeul și pliosc! cu o palmă preste obrazul cel gras al smeului de-i mută o falcă din loc, apoi se încăerară la luptă, la trânteli, de gândiași că nu alta ci să se omore unul pe altul. Dela o vreme smeul nu mai putea de ostenelă, că ostenit era și de cale și nu putuse nici să se sature baremi cum se cade, omenesce, că Pipëruș nu-i dedu-se răgaz. Deci ostenit cum era, și se bietul smeul:

— Lasă-mă în pace că-ți înviu pe cei doi frați.

— Hai de mi-i învie — și se Pipëruș.

Și merse smeul și-i desgropă și le puse inimile la loc și-i stropi cu apă viie și se sculară mai frumoși decum au fost.

— Vai, că greu adormi, dise unul. — Dór' așa și e, dise celălalt.

— Dormit, dormit! dise smeul, că de nu venea fratele vostru ăst mai mic să vă tredească, mai dormiați voi un somn lung!

— Dar' nu sta de sfaturi, dise Pipėruș, hai să ne luptăm, că de aci e, nu merg până ce nu rămâne unul mort, ori e, ori tu, că așa e firea mea.

Și se puseră a se bate în săbi, și se tăiară de curgea sângele vale. Atunci să repedi Pipėruș odată și bine voinicește, și-i tăia smeului capul, apoi tot îl dumatică bucațele ca de tocană, și făcu trei grămeli de carne din el.

Apoi dise cătră frați: „Fraților, hai să ne ospătăm o lecă, că apoi mergem cătră casă, că mama sciă că nu mai pôte de dorul nostru, o fi gândind că ne-am prăpedit cu toții, de nu mai nimerim nici unul.“ Și se ospetară feciorii mei, soru-sa le făcu de mâncare și ei aduseră vin de cel bun, și beură și se desfatară, până ce începu a prinde beția pe Pipėruș. Atunci se gatară de cale, încărcară carerele de bunătați, că dora acolo erau de unde, și plecară.

Mergend ei așa cătră casă, dau de o fântână în cale și boii să trăgeau cătră ea, semn că le era sete.

— Adăpați boii, dise Pipėruș cătră frați, că e, mă dau o lecă lângă ștejarul acest umbros să mă hodihnesc, că așa-s de obosit. Și cu vorbele acestea se apropie de un ștejar mare și se redimă de el, așa stând în picioare, și cum se redimă, cum adormi ca mort. După ce frații lui adăpară boii și-i înjugară de nou ca să purcedă mai departe, merse soru-sa la Pipėruș să-l tredească, dar' era pace de al mai putea tređi. Atunci dise fratele cel mai mare:

— Mă, dragii mei, ore facem noi bine că ducem pe străinul acesta cu noi? Bine că el dise că ne este frate, dar' pôte-se una ca aceea? Bine sciți voi că numai noi trei am fost la părinți; bine sciți

că mai întâiu te-ai perdut tu soră de acasă, apoi eu și în urmă tu frate, dar' atunci mama nu mai avea alți copii. De l'ar fi avut după înstrăinarea noastră ar fi iată așa, un băiețan, dar' el e de mare ca și noi, și de tare?... Oh, mai tare chiar decât ucigă-l toca. Póte că-î vr'un strigoî, orî dóră chiar smeû, că vėdurăți cum omorî pe smeul ca pe un puî de găină?! Eû gândesc că n'ar fi bine să mai mergem cu dēnsul pe o cale.

— Să nu mai mergem, di-se celălalt frate, să-l lăsăm dormind, iar' noi să ne păđim drumul.

— Așa e, di-se cel mai mare din frați, dar' decă se trezesce tot ne ajunge; nu vedeți ce ogașe adēnci taie carēle ęstea cu povară! Tot pe ele vine până ce ne ajunge și face din noi tot tocană, ca și din smeul acela, iar' cu sora fuge cine scie unde, de nu mai aude mama de ea nicî de noi. Dară, de veți voi, eû sciû ce-ar fi de făcut: haideți să luăm lanțurile dela carē și cum dórme rēđimat de ștejar să-l legăm de el bine cu lanțurile, atunci sciû că nu va mai veni să se laude, că el a scăpat pe sora dela curțile smeului, ba să di-că, că și pre noi chiar din morți ne-a înviat.

— Să-l legăm, di-se fratele cel mai mic, să-l legăm, că pe carē avem destulă blagă, nu mai avem lipsă de el!

Și-l legară de ștejar cu lanțurile și-l legară pogan de-î auđia-î ósele părăindu-î, și el tot nu se trezi, dormia ca mort de ostenit și beat ce era.

Soru-sa bucuros l'ar fi deșteptat, dar' nu putea; apoi să facă împotrivire celor doi frați încă nu putea. Decî se uita lăcrēmând cum légă pe bine-făcătorul ei și'și di-cea: „Dómne scapă-l!”

După ce-l legară de ștejar, își făcură cruce, diseră un „Dómne ajută“ și începură a plesni boii mânându-i: cea surilă! ho bourén ho!

Soru-sa se gândia singură mergēnd îndērēptul

carelor: cum mai cutéză fățarnicii aceștia a-și face cruce și a dice Dómnne ajută, după ce numai acum sêvêrșiră o faptă din cele mai mișele? Dar' iarăși dise: bag sémă și hoțul când merge la furat dice Dómnne ajută, necum êștia, cari cred că un lucru bun aũ sêvêrșit!

Și ajunseră acasă. Mama lor îi cunoscú și vêrsă lacrêmî de bucurie la vederea lor, dar' îi întrebă:

— Pipêruș Petru n'a dat de voi? Frățiorul vostru cel mai tînêr?

— Nu mamă, rêspond feciorii, n'am vêđut nici un fel de Pipêruș. Iată pe sora nóstră a fost prins'o smeul să o ia de nevastă, și de atunci până acum ne tot luptarăm amêndoî cu el pentru sora nóstră, dar' nici un fel de Pipêruș n'a venit să ne ajute. De abia am putut omorî smeul ca să-ți aducem fata. Acum bucurăte împreună cu noi, că iată și comorî am adus dela smeul; uită pe Pipêruș, că de-ar fi vr'un vitez ca noi, trebuie să vină cât de târđiũ.

Și sê puseră frate pe ospêț, aduseră carne și vin, și lăutarî, și adunară tot satul să sê bucure și să sê mire de vitejia lor, că aũ omorît pe smeul și i-aũ luat comorile celea scumpe.

Într'un târđiũ sê pomenesce și Pipêruș Petru și dă să sê scóle, dar' sê simte legat de ștejar cu lanțurî preste pept și preste mijloc, preste grumađi și preste picioare. — M! hm! dulciî mei frați, dise el, dar' bine mai sciți voi rêsplăti bunătatea ce vî-o făcuî! Bine a đis cine a đis: Fă bine și aș-téptă rêu! Dar' lăsați că vî-o fac eũ de nici dracul nu vî-o mai desface!

Și numai odată sê umflă, și lanțurile cad rupte zală de zală de gândeai c'ar fi numai de buciniș. Acum să mai dorm una pë pajiște, își dise Pipêruș, că am eũ vreme să ajung și acasă; cu cât aș merge mai iute cu atât ar fi bucuria fraților mai scurtă.

Să puse decî să se odihnescă, dar' numai vrea somnul să se apropie de el, că nu-î putea eşi din cap nemulţămirea fraţilor săi. Începu a se gândi la toate minutele de când a plecat de acasă. Măi, îşi dice, adecă smeul nu scia de bună samă, că cine 'i-a svêrlit buzduganul îndêrpt: eû orî Florea-'n-floritul. Trebuie că vitéz om e Florea acela; cum aş vrea să-l cunosc! Dar' l'oi cunoşce acuşi. Acum să merg să vêd ce face biata mamă, apoi să caut pe Florea 'nfloritul, să mă prind cu el frate de cruce.

S'a luat dară să plece, dar' uitându-se la ştejarul cel mare, de care'l legaseră fraţii, îşi dice: biata mamă nici lemne de foc n'o fi avênd, că harnicii de fraţi nici lemne nu 'i-or fi dus; hai să-î duc eû un cătur batër.

Şi merse la ştejarul de care fusese legat, îl smulse din pămênt, ca pe un morcov, îl luă pe umër, cum iaî o greblă bunăoră, şi hai cu el spre sat.

Când era ospêţul mai pogan, când jucaû şi beaû pe întrecute în ocol, (curte) că în casă numai încăpeaû, atunci nimeri şi Pipêruş Petru cu ştejarul pe urmă. Tot satul îl cunosc, că dóră numai de câteva zile plecase de acasă, dar' fraţii lui nu sciaû ce să facă unde să se ascundă, vêdêndul cum vine cătră ei şi îşi gândiră că acum are să-î omóre.

— Bun ospêţul la d-vóstră, dice Pipêruş intrând cu ştejarul cel mare pe umër.

— Bună să-ţi fie inima, dîseră săteniî, precând fraţii lui o luară la sănêtósa.

Oho! strigă Pipêruş, încătrău cinstiţilor? Ean staţi o lécă de vorbă cu mine că avem o ţir de răfuélă! Frumos fu aceea dela voi să mă lăsaţi dormind în pădure şi încă legat cu lanţuri ca p'un hoţ? Asta-î multămită fiind-că v'am aflat, am bătut pe smeul, care vê omorise, până v'a înviiat, l'am omorît pe el să scap satul nostru de urgia lui, v'am umplut de averi şi v'am pus pe drumul cătră

casă, eă, fratele vostru, așa răsplată am fost vrednic să aflu dela voi?

Atunci frații începură a plânge și a se ruga de iertare dîcînd, că numai aă glumit, că bine sciaă eă, că el atăta-ă de tare, de cu ștejar cu tot pôte veni acasă. Să mai rugă și mumă-sa și soru-sa și tot satul să-ă ierte, iar' el fiind om cu inimă bună, — i-a iertat și s'a pus și el la ospet.

Când a fost a doua dî dimineta, după ce s'aă sculat toți voioși și sănetoși, Piperuș Petru se gătă de cale.

— Dar' unde vrăi să mergă iară, Petre, puil mameă? îl întrebă mamă-sa.

— Mă duc, mamă, mă duc departe, până unde voi da de Florea-'nfloritul, dar' de cum-va l'oă putea aduce să fie soț soreă mele, că am auct că e un voinic de om și-ar fi pecat să nu ne cunoscem.

— Da nu merge, stai acasă, aveți voi destulă avere, însurați-vă, dragii mameă, iar' pe soruta vom mărita-o noi după cineva, că dora sunt destulă fecioră sdravenă în sat, ce să mai bați calea țerii? Stai tu aci, în satul tău, între nămură, aprupe de mine, acum la bētrănețele mele, să nu-ți mai duc atăta dorul.

Multe vorbe bune și înțelepte îi spuse maică-sa, dar' el tot ca el, decă își punea odată carul în petrii pentru ceva, apoi nu mai era om să-l desbaiere. Își luă dară rēmas bun și se cam mai duse, multă lume mpărătie, ca D-deu să ne ție, că din poveste multă este, mândră și frumosa, s'o ascultați și D-vostră, că cine o-a asculta, o-a învăța, iar' cine o adormi, se va hodini și povestea nu o-a sci.

S'a dus, s'a dus până a nimerit într'o pustietate mare, de nu vedăi nimic numai cerul în sus și sub piciorē pământul, nici o frunză, nici un fir de iarba, dar' nimica, ce-ă nimica.

A mers el mult prin pustietatea aceea până a

dat de un vîj bătrîn, dar' bătrîn nu glumă, alb la pîr și la barbă ca o oîe bălaie, cu o cîrjă în mîna dréptă, iar' cu cea stîngă își tot ferea genele de pe ochi să védă înainte, că așa-î erau de lungi și de dese, de-î veneau pînă la gură și se împreună cu barba și cu mustățile.

— Bună ziua moșule!

— Să trăiesci cu bine, voinice; dar' de unde și pînă unde?

— Mă duc, moșule, pînă unde voi da de Florea-nfloritul, că am auzit că e un voinic mare și vréu să-mi cerc puterile cu el, nu scii unde l'aș găsi?

— Oh, puiul moșului, înzădar mergi tu pe jos, că nici în trei ani de zile nu vei ajunge la el, dară du-te înderépt la curtea smeului, scii unde ți-ai aflat sora și frații? Acolo să mergi și să cauți în fundul grajdului, că-î găsi un cal, un cal singur și atâta-î este de urît singur, de stă să móră; de urît a slăbit de numai pelea pe os i-a rămas, că de când ai omorît pe stăpânul seú, pe smeul, el din grajd n'a mai eșit, nici n'a mâncat, nici n'a b_eut, numai tot a rênchezat. Acolo să mergi și să-l iai, că acela te pórta cât a purtat și pe stăpânul-seú, ba și mai mult de-î porunci; apoi să vii iar' pe la mine, înțelesu-m'ai?

— Te-am înțeles.

Și merse Pipêruș Petru înderépt pînă la curțile smeului și întră în grajd. Adecă acolo într'un unghet v_eđu un cal mai mult mort decât viu, de-î putea-î numera c_ostele'cale de-o poștă, deabia s_e mai putea ținea pe picióre. Cum v_eđu calul că întră cineva în grajd, începu a fi voios și a prinde curaj, nu scia ce să facă bietul cal de bucurie, da cu piciórele în pămênt și vrea să s_e deslege dela iesle, dar' nu putea că era legat cu lanțuri.

Pipêruș Petru deslegă calul și'l sc_ose afară și

să uită la el. Cu glóba asta să merg eu? își dicea. Sta să nu-și credă ochilor. Dar' calul răsufală odată bine și se scutură de-și desmorți ósele, că dóră stătuse multă vreme acolo ca'ntr'o temniță legat scurt, fără nutreț și neadăpat. Pipëruș îl slobođi de păscu o lécă, apoi îl adăpă și se urcă pe el. Atuncî calul începu a vorbi:

— Cum vréi, domnul meú, să te duc, ca vântul orî ca gândul.

— De m'ai putea duce numai ca caii, încă mî-ar părea bine. Așa-î răspuse Pipëruș, vedëndu-l atât de slab.

Și prinse calul a merge, și merse, și merse tot în galop până la un munte de sticlă (glajă). Acolo nu mai putea de obosit. Dă să se sue pe el la dél, dar' nu poté calul merge. Atuncî dise Pipëruș:

— Bag sémă te-oî mai duce și eu în spate, precum mai adus tu pre mine. Și luă calul după cap ca p'un miel și-l sui în vârful délului și acolo huzdup! cu el pe pămênt. Și se ridică calul de jos și se făcu cât un munte de mare și dise lui Pipëruș:

— Place-ți cum sunt acuma?

— Ba place-î cânilor și lupilor, fă-te tu cal ca caii!

Și se făcu calul ca caii noștri, dar' tot nêzdrăvan, și dise cătră Pipëruș:

— Cum să te duc acum stăpâne, ca vântul orî ca gândul?

— Ba să mă duci ca gândul.

Și începu calul a merge ca gândul de iute și într'o clipită erau la moșnégul cel alb ca óia.

— Bună ziua, moșule!

Bună să-ți fie inima, puiul moșului, da ajuns'ai abia?

— Precum mă veđi, moșule.

Veđi asa; acum cred că-î ajunge la Florea-n-floritul. Dar' să-ți daú și eu trei lucruri: ține, aci ai o ceteră (lăută, diblă), un peptene și-o cute (gresie,

arcer). Ține minte fătul meu, Țise moșnegul, vei tot merge până-ți ajunge la câmpul cu dorul, acolo te va lovi un dor de maică, soră, frați, prietini și cunoscuți; încât de nu vei cânta cu cetera asta, vei fi silit să te reîntorci înapoi de dor. De acolo vei ajunge în pădurea cu lupii, aceia te-ar mânca cu cal cu tot, că sunt mulți și flămânzi, dar' tu aruncă-le peptenile. Scăpând vei merge până vei ajunge în țara șorecilor. Acolo vor fi șoreci câtă frunză și iarbă și vor vrea să te tragă jos de pe cal să te mănânce, atunci aruncă-le cutea jos și vei fi mântuit de ei.

După ce-a luat Pipëruș lucrurile acestea trei, a mulțămît bătrânului și s'a pus pe cal, și s'a tot dus până a ajuns în câmpul cu dorul. Acolo îl lovi un dor de satul lui, de mamă-sa, de soru-sa și de frați, dar' așa dor, de mai cădea de pe cal, și era cât p'aci să cadă de pe cal ori să se întorțe de unde a plecat. Atunci îi vine în minte că are o ceteră dela vîjul cel bătrân. Și unde nu scôte cetera, și unde nu începe a trage cu arcușul pe strune, de răsuna câmpul, și de loc îi peri tot dorul.

Apoi merse mai departe până ajunse în pădurea lupilor. Și era acolo, Dómne! era tot un lup și un copac, și toți stau cu gurile căscate numai să-l prindă și să-l mănânce. Dar' el aruncă peptenele jos, și îndată se făcu un bou gras și, având lupii ce înhăța, lăsară pe Pipëruș să mērgă în pace.

Și merse cât merse, deodată să trezesce în țara șorecilor. Dar' nu altmintrelea erau șorecii, ci ca urșii de mari, și mulți ca furnicile în furnicar. Aci începu a se înfiora Pipëruș Petru, dar' îi veni în minte cutea și cum o aruncă jos, cum se făcu între el și între șoreci un stan de pétră, gros cât un munte de înalt până la nori. Și se duse Pipëruș Petru tot pe lângă zid, până ce eși din țara șorecilor.

Acum nimeri în câmpul cu florile. Acolo erau

numai flori, una mai frumoasă decât alta și toate să înbiau să le ia. Dar' Pipëruș nu luă nici una. Colo departe zări el un cal păsând și trase într'acolo. Adecă după ce se apropie, vădu pe Florea-nfloritul dormind dus, calu-î păscea printre flori, iar' paloșul îi juca în aer pe désupra lui. Să dă Pipëruș jos de pe cal, și-și slobóde și el calul să pască, apoi se gândi: Cum dórme acum dus Florea-nfloritul, eú lesne l'aș putea prăpădi; numai una de-î daú cu paloșul, e dus pe cea lume; dar' așa numai un mișel ar face; să mă pun lângă el să ațipesc și eú o leacă.

Și-și aruncă și el paloșul în sus, și acela începu a-î juca prin aer ca și al lui Florea-nfloritul, apoi se culcă jos pe flori. Cum era obosit de-atâta amar de cale adormi ca dus. Dar' iată că se tređi Florea-nfloritul și vădu voinicul dormind lângă el, iar' în flori lângă calul lui mai păsând un cal și în aer lângă paloșul lui mai jucând un paloș. „Ore cine să fie?'și duse el. Hm! orí cine-î, e vitez și om de omenie; cum dormiam, mă putea face tot bucățele; i-o-î da decí pace până ce s'a trezi, că te mirí cine-î; sciú că nu-î Pipëruș Petru de care și smeií se tem!“

Apoi se puse și Florea-nfloritul și mai trase un puiú de somn, iar' când se trezi a doua óră, se trezi și Pipëruș Petru cu el de-odată.

Când se vădură voinicii față 'n față, nu se puteau mira destul unul de altul; unul mai voinic de cât celălalt, care de care mai spătos și mai frumos.

— Ce vânturí te-aú adus p'aicí pe la mine, vere? dize Florea-nfloritul.

— Am venit să te vėd, că ți-am audít de nume și nu m'am putut răbda să nu ne cunóscem.

— Dórá nu ești tu Pipëruș Petru, de care și smeií tremurá?

— Ba aí chiar gácit; dar' tu dórá ești Florea-nfloritul!

— Eū da, că altul nici că are drept a șede
aci în țara mea, mult mă mir de tine ce cap ai să
vii aici?

— Eū am cap ca capurile, dar' tu ce cap ai
de mă întrebă atâta? De nu-ți place că ți-am călcat
țara, ia-te la păruială cu mine, hai la luptă dréptă,
luptă voinicéscă!

Și se prinseră voiniciū la luptă, și se luptară o
di de vară și nu fu chip să se învingă, până mai
cădură de pe picioare de obosiți, atunci dice Pipéruș
Petre; hai frate să schimbăm lupta în paloșe.

Și apucară voiniciū paloșele, și se vînzoliră, pā-
nă ce în urmă Florea-nfloritul ciungări o lécă
degetul mic al lui Pipéruș Petru. Atunci s'aū lăsat
de luptă și s'aū prins frați de cruce, jurāndu-se pe
vêrfurile paloșelor, că nu se vor mai lăsa unul de
altul, nici în bine, nici în rău. Și ajuns-aū și în nē-
cas și în bine, ca omul care trăiesce în astă sēcretă
de lume, dar' ei unul de altul nu s'aū lăsat.

Umblând ei odată la vitejii, nimeresc la o casă
în mijlocul codrului și intrară în lăuntru. Adecă
acolo era o fată la rēsboi, țesea, dar' fată frumósă,
era chiar Iléna Cosinzéna, din cosiță ruja-ī cântă,
și cum țesea, de câte ori bătea cu brâgla, tot-déuna
eșiaū câte două cătane îmbrăcate și-n armate. Mult
se mirară voiniciū noștriū de acésta vedenie, dar Pi-
péruș Petru nu mult stātu pe gândurī și începu a
sē drăgosti cu fata, sciți D-vóstră, a o prinde, a o
gogoli, mai a o sērută, cum fac tineriū.

Fata, nu-ī vorbă sē feria și nici prea,
ca tóte fetele, ci sē cam temea de tată-sēū; decī
le spuse;

— Dragiū mei băgați de sémă, că de vine tata
vē omórá.

— Și cine-ī tata D-tale? o întrebără voiniciū.

— Tata e *Ciută nevêđută* și încă nici un om nu
i-a eșit în cale pe care să nu-l omóre.

— Eî bine, dragă, dar' ce nărav are când vine acasă?

— El, răspunde fata, are nărav, că cum întră în casă mai întâi se bagă după cuptor și de-acolo ia o ulică cu lécuri și tótă o bea, iar' de lécurile acelea atâta se întăresce, de-ar bate și țece ca voi.

— Așa? țise Pipėruș Pėtru, atunci adă încóce lécurile, să le bem noi.

Și le dădu Iléna lécurile, iar' voiniciî le béură și din ce erau tari, mai tari se făcură. Dar chiar atunci sosi și Ciută nevedută acasă și s'a repețit după cuptor la lécuri; eî, dar' acelea erau lecuite!

Vedėndu-se astfel înșelat, într'atâta s'a turburat, de-î purta în palme ca pe nisce mere pe amėndoi voiniciî, și, de n'ar, fi apucat să bea eî lécurile, nu era bine de eî; dar' așa îl apucară voiniciî amėndoi, apoi lasă că l'au omenit! Nicî ferferiță nu s'a ales de el. Apoi Pipėruș Pėtru se căsători cu Iléna Cosinzéna și se încărură de averi și plecară de acolo. Dar' pre lângă tótă prietinia ce era între Pipėruș Pėtru și între Florea-nfloritul, cest din urmă nu se uita cu ochi buni la Pipėruș, vedėndu-l cu nevastă, iar' el nu. Dar' Pipėruș pricepu gândurile lui Florea-nfloritul, de aceea îi țise:

Frate, să lăsăm nevasta acasă găzdóie și se mergem să-ți aflăm și ție una.

— Bine ar fi, țise Florea-nfloritul, dar' óre unde v'om da de una?

— Nu fi îngrijat frate, țise Pipėruș, mergem în lumea nóstră și de nu s'o fi măritat soru-mea— numai bună ar fi de tine.

— Apoi hai s'o vedem, țise Florea-nfloritul.

Și lăsară pe Iléna Cosinzéna singură acasă și eî se luară la drum, și du-te, du-te, până ce ajunse într'o pădure; nicî unul nu mai fusese în pădurea aceea. Mergėnd eî prin pădure vedură o casă.

— Hai să vedem cine e în casă, țise Pipėruș.

— Hai, dacă chiar vréi dişe Florea-'nfloritul.

Şi intrară în lăuntru. Acolo aflară numai o babă bătrână stând cu picioarele la foc.

— Bună vremea, mătuşă.

— Să trăiţi cu bine, dragii mătuşii, haideţi şedeţi o lécă şi vă hodiniţi până vă aduce mătuşa ceva de mâncare, iată mă urc în pod să vă aduc slănină, dragii mătuşei.

Feciorii şedură pe-o laviţă, iar' baba se urcă în pod, cu numele să le aducă slănină. Dar' cum eşi baba din odaiă, veni un şorece la feciori şi le dişe:

— Nu staţi, dragii mei, că nu-î de-a sta; mergeţi în plata lui D-deş sfântul, că dóră baba nu s'a dus în pod să vă aducă de mâncare, ci să-şi ascuţă dinţii să vă pótă mânca; că are în pod o piétră mare de móră, de care-şi tocesce dinţii, n'o auditi?

— Ei, şi cine-î baba asta?

Hm, dişe şorecele, asta-î numa păduriî, a fost drăguţa lui Ciută nevêduţă şi de când l'aţi omorit tot descântă să-î cădeţi în brânci, acuma de nu fugiţi, nu mai scăpaţi vii din colţii ei.

— Dacă-î așa, hai la drum, dişeră voiniciî.

Şi se luară feciorii mei la drum, nu mergeau, ci rumoeau locul de gândeaî că-î alungă cineva din dèrèpt; bagsémă şi ei, cu tóte că erau viteji, sciaû de frică.

După ce-şi ascuţi baba dinţii se coborî jos şi întră în casă; dar' feciorii ca 'n palmă. Şi se cătrâni, şi să 'nfióră de gândeaî, că tótă ţiră să face. Atunci dá cu ochii de şorece:

— A, ha! numai tu mişelule le-ai spus să se ducă.

— Numai eû, de nu te-ai supëra, răspuse şorecile glumind, ean hai de mă prinde şi-ţi rêsbună!

Şi se puse baba a fugi după şorece; el se sui pe cuptor, ea îşi strică cuptorul; se sui pe un pă-

rete, ea strică și păretele, el se sui pe alt părete, ea strică și acel părete, și tot așa strică câte un părete, umblând după șorece, până ce-și strică tótă casa, și tot nu putu prinde șorecile, că vedeți D-vóstră, șorecile-șorece și, pace, nu stă să-l prindă chiar o babă, să fie aceea chiar muma pădurii.

Dar' până umblă ea după șorece, feciorii își păzirá drumul și când plecă baba după ei, ei erau hăt departe. Să punedeci baba la fugă, du-te, du-te, până ce mai ajunse pe feciori. Atunci aú ajuns ei la casa Mărțolii, care era mătușa lui Florea-nfloritul.

— Bună vremea, mătușă!

— Să trăiți cu bine! Dar' cei nepóte, ce vânt te pórtă pe la mine? Cine-í voinicul ásta cu care vii?

— O, mătușă díse Florea-nfloritul, am plecat cu ortacul acesta, care se chiamă Pipėruș Petre, am pornit să merg la soru-sa în pețite, dar' ne urmăresce muma pădurei, căci am omorít pe Ciută nevedută, pe ibovnicul ei, și acum ne pare bine, că am nimerit la d-ta, dórá ne vei scăpa de colții ei.

— Nu vă temeți de loc, dragii mătușei, haidați numai în casă și vă hodiniți.

Și eși Mărțolea (Marți séra) afară să aștepte pe muma pădurei, și cum ajunse acésta, cum se încăierară; apoi se fi vedut bătae de babe; se încinse între ele o luptă dar' luptă ca de doi lupi turbați, iar' nu ca de două babe de când bucií, și se mâncară în dinți, și-și smulseră pėrul, de gândéi că sunt două smeóice. Iar' feciorii când vedură că sunt mai înfierbântate, de erau órbe de mânie, porniră încetinel, iar' după ce se depărtară merseră mai tare să nu le mai vedă. Care a fost mai tare? care pe care a învins? nu pot să vă spun că nu știú; știú însă că voinicií aú mers ață acasă la mama lui Pipėruș Petre. Șépte aní nu fusese Pipėruș Petre acasă, șépte aní nu-l vedură frații și sora și nému-

rile și săteni, și totu-și îl cunosc, care cum îl vede.

Florica, sora lui Pipăruș Petre nu era încă măritată, se ținuse de vorba ce i-o dădu-se frate-său la plecare.

Și era mândră Florica, mândră ca o schînteuță de câmp, și cum o vede Florea-nfloritul, dișe cătră frate-său de cruce.

— Asta ți-e sora, frate?

— Asta.

— Dacă ți-e asta sora, și dacă vrea, eă chiar ađi mă cunun cu ea.

Și Florica a vrut, frații și mă-sa încă n'aă diș ba, apoi aă tras o nuntă românescă, care a ținut două săptămâni, și după ce s'a gătat nunta, și-a luat Florea-nfloritul nevasta și s'a cam mai dus cu ea și cu Pipăruș Petru în țera lui, unde aștepta Péna Cosinzéna, nevasta lui Pipăruș.

Când s'aă vedut aceste două cumnate la olaltă, mult s'aă bucurat, iar' bărbații lor se bucurăă și ei de bucuria lor, iar' florile din câmpul înflorit se bucurăă și ele împreună cu cele două părechă vesele. Dar' și eă mă bucur că v'am putut spune povestea până 'n capăt.

Poveste din Selagiă, comunicată de plugarul M. Bene din Supurul de sus.

Zina apelor.

Pe vremile, pe când era iobăgia cea grea, trăia un om sêrac într'o colibă din pădurea domnescă, căci era păzitor la pădurea aceea. Odată a mers domnul la pădure, și părându-i-se, că pădurarul ar

fi dat cuiva lemne fără slobozenie domnască, atâta l'a bătut, până ce l'a lăsat mort. Muierea pădurarului cu un copil ca de 3—4 ani, plângea și se ruga la domnul, să nu mai bată pe bietul om, că nici vrăsură n'a dat cuiva fără poruncă domnască — necum lemne. Dar' domnul nu vru să creadă, ci, după ce omorî pe pădurar, se puse și bătut și pe muierea lui, până-ce rămase și ea mortă jos. Pre copil îl scose apoi din pădure și îi dîse: „Carăte de aici, mergi în lume și te ține cum poți, iar' dupăce vei cresce mare, să vii la mine să slujesci în locul tătâne-teu!“

Și s'a dus bietul Alesandru, că așa-i era numele, s'a dus cerșind din casă 'n casă, din sat în sat, până a nimerit lângă Dunăre la un pescar. Pescarul acela nu era, D-zeu scie ce om, bogat, trăia numai din pescuit, dar' deorece n'avea copii, luă pe Alesandru copil de suflet. La coliba pescarului a trăit copilul până ce-a crescut mare și-a învățat și el meșteșugul pescăritului. Pescarul era acum bătrân și nu mai putea pescui, dar' Alesandru, ca om hărnice, și băiat de omenie, câștiga atâta, ca să pôtă trăi el, bătrânul și baba moșnegului, liniștiți! Dă D-zeu însă că more pescarul și more și baba lui, și rămâne Alesandru numai singur. Acum pescuia el numai pe séma lui. Dar' gândeai că e făcătură, de când murise pescarul cel bătrân mai că nu mai erau pesci în Dunăre; umbla bietul copil dîua deplină altă-dată, și nu-i prindea mréja nici un pește. Odată necăjit cum era, și dară și flămînd, aruncă mréja în Dunăre și numai merge la ea până a doua di la amédi. Atunci se duce și trage mréja. Nu era în ea nimic altă, decât o mreană, e drept, că fórte frumósă. Nó, o ia el în mână și o duce la colibă să o beléscă și să o frigă pe cărbuni, că era mai leșinat de fóme sêracul. Dar' când dă să o spintece, mreana îi scăpă din mână, și cum cade jos, cum se face o drăguță

de fată ca ruptă din sóre și îmbrăcată colea ca o zină; cu iie albă ca laptele, împenată cu florī galbene, roșiī și vinete de mătase, cu cătrīnță ca fetele nóstre, cu peptăruț mândru tot pene, și cu pėrul slobodit pespate. „Numė spinteca Alesandre, — dīse ea, — cã eū sum rīnduită de D-đeū, sã-ți fiū soție!“ „După ce vėd cã ești om ca și mine, cum sã te spintec?“ dīse Alesandru, „dar eū gāndeam cã tu ești mreană!“

— „Eū sum zina apelor“, dīse fata, „și la porunca lui D-đeū am intrat în mreja ta, și pentru binele tėu și a altor ómenī trebue sã-ți fiū muere!“

— „Mulțam dómne“, dīse iară Alesandru, „de când vėd cã ești fată, 'mī trecu fómnea și necazul!“

— „No, haī Alesandre, acuma acasă la tine, acolo, unde te-aī născut tu!“

— „Heī, draga mea! Acolo nu-ī de-a merge, póte cã nicī n'ași nimeri cã eram mic, când am venit de-acolo; dar' chiar sã nimeresc n'ași merge bucuros, cã domnul la care a slujit tata e atāt de pogān de-a omorīt și pre tata și pre mama numai cã ce i-se păru cã ar fi înstreinat lemne din pădurea lui!“

— „Nu face nimic Alesandre, haī sã mergem cã va fi cum va rīndui D-đeū!“

Și s'aū dus amėndoi în pădurea aceea și-aū dat de-o colibă părăsită, era coliba în care sė născuse Alesandru. Muierea făcu iute ceva de cină, adecă fripse nisce bureți ce aflase prin pădure, cinară, și după ce dīseră rugăciunile s'aū culcat și-aū dormit. S'aū culcat — sã 'nțelege — pe vatra gólă, cãci n'aveaū alte haine decāt hăinuțele de pe ei. Dar' ce sã veđi, diminėta când sė pomeniră din somn, sė tređesc în nisce curți mai pompóse decāt curțile domnesci, și pline de tóte cele trebuincióse pentru traī — și de post și de fript — și curțile eraū tot acolo în pădure, în locul colibeī. Mulțamiră lui D-đeū și sė puseră a căuta una alta prin

curți, și după ce dădură de ale traiului — se pu-
seră la prânz.

Birișii domnului în totă ziua veneau câte cu
dece cară în pădurea aceea după lemne, și fiind a-
prope de sat, ajungeau încă de cu vreme acasă.

În ziua aceea iară venira ei, și trecând prin
poiână unde sciau ei coliba, rămân înmărmuriți de
frumseța curților, cari s'au făcut numai de ieri până
astăzi. Și să tot înholbară birișii pre de toate laturile,
pre lângă cele curți până era târziu după amăzi,
atunci i-și aduc abia aminte ce domn au, și-și încărcară
iute carale, și dau biciu la boi să ajungă curând
acasă. Dar' totuși ajung târziu acasă, colo pe la cina
cea bună. Domnul îi aștepta cu o bătă de corn în
purtă și pe care cum trecea mi-l măsura peste spate
de gândea că da în sac. Când ajunsese birișul cel
din urmă la purtă dișe: „Domnule! nu ne bate în
zădar, că noi nu suntem de vină, că am întârziat
așa tare, că uite, în pădure, acolo unde era numai
eri — numai de mult, — coliba cea părăsită a pă-
durarului, astăzi aflarăm nisce curți mai minunate ca
a Măriei tale, și noi ne tot înholbarăm și ne minu-
narăm de ele, până ce uitarăm nu numai porunca
Măriei tale, dar' și mâncarea; blăstemați să fim de
am mâncat astăzi ceva!” —

— „Așa? dișe domnul, mai potolindu-și mânia,
no bine-i; mâne dimineta să mergi să chemi pe
mișelul acela, care a cutezat a-și face în pădurea mea
casă — fără scirea mea, să-l chemi la mine; ai priceput?”

— „Priceput domnule!”

Și se duse birișul a doua zi la curțile din pă-
dure, și spuse omului din ele că e poftit în sat la
curtea boerescă.

— „Ce să fac acum muiere?” dișe Alesandru
cătră muierea sa,

— „Ce să faci? Iacă-i merge, că sciu că nu te-a
mâncă Măria sa Domnul!”

Și s'a dus Alesandru la domnie în sat.

— „Bună dimineța domnule!”

— „Să fii sănătos; ce cauți aici? la ce-ai venit?”

— „Am venit domnule, că un biris d'a Măriei vóstre a dis că mi-ați poruncit să viú!”

— „Bine-í! Adecă tu ești mișelul care și-a făcut casă în pădurea mea? Cum ai cutezat să faci un lucru ca acela?”

— „D'apoi, că domniata mi-aí poruncit, scii când aí omorít pe tata și pe mama, când aí dis să merg unde m'or duce ochii, iar' după ce voi cresce să vin în slujba D-tale, în locul tatei; și eú iată m'am ținut de cuvânt; în coliba unde m'am născut acolo m'am aședat alaltă-ierí cu muierea mea; dar' dacă D-đeú a voit că peste nópte să se facă din ea o casă bună domnéscă, eú nu sunt de vină!”

— „Să mergi și până dimineța tótă pădurea din jos de casa ta să fie tăiată, trupinele scóse, locul arat, sémănat cu mălai mărunt care pe dimineța să fie copt, și mie să-mí aduci de acolo fărină de mălai mărunt ca să-mí facă din ea mămăligă de prând! Înțeleș-ai?”

„Dar' cum se póte una ca asta domnule?”

— „Taci și mergi, iar' dacă dimineța nu vii după cum ți-am poruncit, nu-ți mai stă capul unde-ți stă acuma, că 'ți-a sta unde-ți staú picióarele!”

Sé pornesce Alesandru supérat acasă; muierea-l aștepta în portiță.

— „Nó, dar' de ce te-a chemat?”

— Oh, dómne! Acesta vrea să ne omóre și pe noi cum a omorít pe tata și pe mama?”

— „Cum așa?”

— „Iată, draga mea, mi-a poruncit că până dimineța tótă pădurea câtă-í din jos de casa nóstră sé o taiú sé scot trupinile, să-o ar și sémân cu mălai mărunt, iar' acela până dimineța sé fie crescut

și copt, și eu să-î duc din el fărină de mămăligă, să prândească mâne din ea!“

— „Nu-î nimica scumpul meu soț, lasă că va fi cum v'a rânduî D-șeu; nu fii tu îngândurat pentru aceea!“ — Dacă veni séra cinară ei, sê rugară lui D-șeu și sê culcară. Iar' diminéța sculă muierea pe Alesandru și-î dîse: „Veđi de du fărina la domnu de mămăligă pentru prând!“

Și sê sculă Alesandru; adecă cât vedeaî cu ochiî pe cóstă la vale, din jos de casele lui, unde fusese erî pădurea cea uriéșă, acum era numai o holdă de mălai mărunț, frumósă și cóptă; iar' într'o desagă-î pusese muierea grăunțe și în altă fărină de mălai mărunț. Sê minună Alesandru, mulțami lui D-șeu și merse la domnie în sat.

— „Bună diminéța Domnule?“

— „Să trăiescî Alesandre; nó, da adus'ai fărina de mălai mărunț?“

— „Adus domnule, am adus o desagă de fărină și una de grăunțe!“

— „Și cum e holda unde a fost pădurea?“

„Frumósă domnule, a dat D-șeu de s'a făcut chiar după porunca d-tale?“

— „Bine Alesandre, e bine; acum până diminéță să lăduescî tótă pădurea aci din sus de casa ta, să lucrî pămêntul și sê prăsescî vie, iar' pe diminéță să-mî aducî strugurî coptî din ea!“

— „Dacă domnule, una ca asta nu sê póte face într'o nópte; numai de lăzuit n'aș gâta-o într'un an de n'aș avea barem o sută de lucrători lângă mine; apoi via sciî d-ta, de-abia în trei-patru anî o poți aduce să rodéscă!“.....

— „Cară-te mișelule, îi dîce domnul, și de nu faci până diminéță tóte după cum ți-am poruncit, te stîng de pe fața pămêntului!“

Iară merge Alesandru supêrat acasă și spune muieriî porunca cea nouă ce-o a căpêtat dela domnul pămêntesc.

— „Nu te supăra nimic Alesandre, că va fi ce va rîndui D-zeu!” i dîse muierea.

Adecă când se scolă a doua zi, în locul pădurei cei din sus de casă era o drăguță de vie de se mai ai doi ochi să te uiți la ea; totă în rînd, totă cu struguri copti numai de cules, și mari ca purceii, Alesandru iar' mulțami lui D-zeu și culese o corfiță de o duse boierului.

— „Nó, veđi că ai putut face? Numai ești căne la mațe, vreai să te tragî dela muncă!” — dîse boierul când îl vėdu întrînd cu strugurii.

— „A făcut D-zeu sfîntul cu puterea lui cea mare, dar' sciũ că nu eũ, un om pėcãtos!” rėspunse Alesandru.

Dar' domnul îi grăi: „ce-mi pasă mie cu cine ai lucrat și cu cine nu, destul atăta că mi-ai împlinit porunca. Acum se mergi în grajd să duci cele două bivolițe la taur, iar de mîne diminéță să fie fătate, cu viței sub ele, să le mulgi, și să-mi aduci apoi lapte pentru cafă dela ele; pricepi?”

— „Pricep domnule, dar' una ca asta nu se póte, că dóră sciĩ D-ta că bivolițele pórtă un an de zile!” —

— „Taci din gură nemernicule — dîse domnul, — și te cară, că n'am vreme de perdut cu tine; de nu vii pe diminéță cu ele fėtate, sciĩ ce te aștéptă!”

Și se duse Alesandru supėrat acasă mînînd bivolițele din děrėpt. Muierea îi eși înainte: „Da ce-ĩ Alesandre, dóră pe noi ne-a cinstit domnul boier cu bivolițele acestea?”

— „Oh, dómne tu muiere! boierul acesta tot ne pune capul!”

— Da cum așa? Ce ești iară supėrat?

— Da cum să nu fiũ? ascultă tu: să duc eũ bivolițele acestea sterpe la taur, dar' pănă diminéță ele să și fete și să-ĩ duc dela ele lapte pentru cafă! Una ca asta nu se póte?”

— „Nu dice așa dragul meu, că va fi cum va rânduî D-zeu. Hai de prânzesc și te odihnesc o lecă, apoi li duce la taur, și mai departe lăsăm toate în voia lui D-zeu sfântul!”

A prânzit bietul Alesandru, apoi și-a pus merinde în traistă și a mânat bivolițele chiar la al treilea sat la taur, că mai aproape nu era, și de-abia a ajuns îndărpt colo pe la cina cea bună. Apoi a cinat ceva și obosit cum era, a dormit ca mort până în dorî de zi. Atunci la treziți muierea:

— „Scólă Alesandre, mergi de du bivolițele la curte că s'a scula domnul și-î trebuie lapte de cafă!”

Să sculă Alesandru și merse în grajd, adecă bivolițele fêtaseră și aveau doi puî mândri sub ele, negri ca doi puî de drac, și ugerile lor pline de lapte. Mulțami el lui D-zeu și le mână în sat la curtea boierească. Domnul era în ternaț (galerie) cu pipa cea lungă.

— „Viî Alesandre!”

— „Sunt aci domnule!”

— „Nó veđi că nu prea grea poruncă ți-am fost dat; sciam eú că de frică împlinesci bucuros poruncile mele; acum numai o poruncă-ți mai daú, dacă-î împlini-o și asta, apoi te las în pace, iar de nu-ți sucesc grumađul ca la un puî de găină!”

— „Ce se mai fac iară domnule?”

— „Să-mi aduci pe D-zeu la prânđ, auđi? la prânđ să mi-l aduci! Acum nu mai sta pe gândurî, ci te cară, și să nu-ți mai aud de nume până nu mi-l aduci!”

— „Da cum se pot eú un biet om pécătos să și gândesc una ca aceea?”

— Tacî și te du!”

Să luă Alesandru mai supérat ca tot-déuna și merse cătră casă. Muierea chiar îi făcuse un drăguț de copil de nicî de împérat nu póte fi mai altfel. Cum îl veđu îngândurat îl întrebă:

— „Iar' ești supărat Alesandre?”

— „Dar cum să nu fiu? Ascultă tu aici, pre când gândeam că și-o fi stêmperat gândurile celea preste fire de poftalnice, pre când mulțămiam lui D-zeu că mi-a ajutat de-am împlinit toate poruncile boierului, el iese cu altă poruncă și mai păgână!”

— „Cu ce poruncă?”

— „Oh, dómne, muiere draga mea! Mă tem să și gândescla porunca cea nebună a păgânului acestui de domn; dize că să-i aduc lui pe D-zeu la prând, la el, la un păgân ca el!”

— „E drept că-î lucru mare Alesandre, dar' nu te întrista din samă afară; D-zeu va direge lucrurile ca un stăpân bun. Tu veđi de mănâncă ceva, ia-ți merinde și te pune la cale, te tot du până-î da undeva de D-zeu și-î spune porunca ce-o ai dela boier, domnul cerului este mult mai milostiv decât domnii acești pământesci!”

Așa și făou Alesandru; mănă ceva ce mănă, își luă merinde și bâta în mână și haî la cale. Și s'o tot dus s'o tot dus, până a dat de-o apă mare. Ar fi trecut bucuros dincolo, dar' nu era nici pod nici luntre,— iar' de-a înotul nu se încumeta să-o trecă fiind apa fôrte lată. Decî sta pe gânduri: ce să facă?

Atuncî apa-l întrebă: „ce stai aci omule?”

— „Stau, răspuse el, că aş trece dincolo și nu-î aci nici pod nici luntre și de-a'nnotul 'mî-e frică să întru!”

— „Și unde mergi tu omule?”

— „Eū aş merge până aş da de D-zeu sfântul că am un lucru mare să-î spun!”

— „Așa? Atuncî te trec eū, dar' să întrebî pe D-zeu: de ce în mine nu este nici pesce, nici bróscă, nici o jivină?”

— „Că-l voi întreba!”

Atuncî apa se desface în două, și merge Ale-

sandru ca pe-o cărare de prin cucuruz — prin mijlocul apei.

Ajungând de cealaltă parte tot merge el până dă de un câmp mare cu iarbă până în brâu; acolo era o ciurdă de boi mari, dar' slabi, numai cu pielea pe ose: se legănau de slabi! Să minună mult Alesandru de asta vedenie: cum de boii acei mari, în așa bună și multă păsciune, și numai nu cad de pe picióre de slabi?

Dar' merse el mai departe până nimeri într'un câmp năsipos, numai ici colea câte o buruiană, și acolo vedu o ciurdă de boi mici, dar' frumoși și grași de gândeai că amu-amu plesnesc de grași.

De asta vedenie se minună Alesandru și mai tare, dar' merse mai departe până ajunse într'o pădure mare, acolo póme multe și grânețe, și prin copaci nisce paseri mari țipaú cât le lua gura: „vai de noi și de noi, că rău vedem, rău am vedut și mai rău vom vedea!“ Ele adecă țipotiaú de fóme!

Mergând Alexandru mai departe ajunse într'un tufiș, numai ici colea câte o alună, acolo mií de păserele ciripeaú și cântaú: „bine ni-a fost, bine ni-e, și mai bine vom ajunge, că suntem tot sătule!“

Minunându-se Alexandru și de acestea vedenii merge mai departe până ajunge la curțile lui D-deú sfântul. Cu multă sfiálă întră înlăuntru și dete binețe ca un om de omenie.

D-deú sfântul îl primesce cu bună-voință și cu vorbe blânde ca un părinte adevărat, apoi îl întrébă că după ce umblă el atâta lume?

— „O Dómne, mi și gróză să-ți spun!“

— „Spune fétul meú, că de mine tot nu póte nime ascunde nici un cuget.

— „Apoi să-ți spun, Dómne, m'ó trimes domnul pe a căruí loc mi-e casa, să vin să te poftesc la el la prânz!“

— „Bine, fátul meú, după ce-í ajunge acasă

să-î spuî că atunci oi merge, când v'a face și el, câte ai făcut tu!“

— „D'apoi ore nu m'a omori, Dómne?“

— „Nu te teme; dar' să-mî spuî ce-ai vëdut în calea ta de acasă până aici?“

— „Am vëdut multe, Dómne: mai ântâiû am ajuns la o apă mare, fără luntre, fără pod, și nu sciam cum să trec, dar' apa, după ce i-am spus unde mî-e calea, mî-a făcut loc de am trecut ca pre uscat; m'a rugat însă să te întreb de ce în ea nu sunt nici pesci nici brósce, și nici o jivină?“

— „Ți-voi spune fëtul meû, dar' tu să nu-î spuî până te-a trece dincolo; acolo de aceea nu sunt nici pesci nici brósce și nici alte jivini, că încã nici un om nu s'a înnecat în ea; dar' apoi ce-ai mai vëdut?“

— „Am vëdut Dómne, un câmp mare cu ierbă ca mëtasa și de mare până în brâu; în ea păscea o ciurdă de boi mari, dar' se legănau pe picióre de slabî, și mult m'am mirat cum e aceea de-s așa slabî în păsciunea aceea bună?“

— Aceea, fătul meû sunt boierii cei bogăți, cari fac câte odată pomene și ospete, dar' numai ei pre ei sê omenesc și sê ospetéză, iar' după ce li sê împrăscie óspeții le pare rëu de cheltuiala ce-aû făcut; dar' după aceea ce-ai mai vëdut?“

— „Am vëdut, Dómne, un câmp năsipos, tot năsip și pietriș, numai ici colea câte o buruiană, și acolo era o ciurdă de boi mici dar' grași și frumoși de nu mă mai puteam depărta de ei!“

— No veđi, fëtul meû, aceea sunt ómenii cei sêraci, bieții jobagi, cari n'aû alta decât numai ce vrëu să le lase domniî lor cei procleți, dar' ei când fac vre-o pomană orî vr'un ospet, adună la masa lor pre toți lipsiții și sêraciî, și aceea la mine este bine primită, de aceea după ce viñ pe astă lume sê desfătéză; dar' după aceea adu'ți aminte ce-ai mai vëdut?“

— „Venind mai încóce, Dómne am vădút o mulțime de pomí mari cu póme frumóse, și printre ei tot soiul de sémănături, dar' în pomí erau niscari paséri urite și sburlite și țipaú cât le lua gura. Rėu am vădút, rėu vedem, și încá și mai rėu vom vedea, cá murim de fóme!

— „No, fėtul meú, aceea sunt sgârciții, cari aú tot ce le trebuie, dar' nu numai cá nu dau lipșiților ceva de pomană, dar' nici ei nu mănâncă să se sature și trag și plata lucrătorilor; pe asta lume de fóme o să se vaiete! Mai vădút'ai ceva în călėtoria ta?“

— „Mai, Dómne, am vădút un tufiși și în el numai unde câte o alună, dar' acolo erau mií de páserele ciripind și cântând: Bine am vădút, bine vedem și bine vom vedea, cá nimic nu ne lipsește!“

— „Veđi, fėtul meú acelea paséri sunteți voi muncitorii, cari munciți de diminéța până séra, de multe orí chiar flămândi și insetați numai ca să puteți ținea din munca vóstră pe câte venituri tóte, și totuși mulțamiți lui D-đeú și pentru atáta; plăcută este înaintea mea purtarea vóstră!“

— „Acum mergi fėtul meú acasă, cá te așteptă muierea și copilul!“ — Și plecă Alexandru cătră casă mulțamind lui D-đeú. Când ajunsese la apa cea mare îl întrebă apa: „No, da spusuț-a D-đeú pricina pentru care n'am eú nici pesci nici brósce?“

— Spus!

— Ei, cum a đis, care-i pricina?

— Treci-mė, cá apoi îți spun!

Și l'a trecut apa iarăși de acea parte, adecă s'a făcut în lături până a trecut de acéstă-laltă parte, cu tóte cá din colo în cóce, pe nime nu mai trecuse, cá nime nu ceruse să-l trecă. După ce-a fost de acéstă-laltă parte apoi-i spuse Alesandru: „În tine așa m'i-a spus D-đeú, cá de aceea nu sunt nici pesci nici brósce și nici un fel de jivină, cá încá n'ai înnecat nici un om.“

Atunci să înfioie apa de trecu peste țermuri și era cât pe aci să înnece pe Alesandru. Dar' el fugi și-i dîse: „Dar' nu ție rușine, chiar pe mine vrîi să mă înnece, unde ți-am spus ce-a dîs D-deu sfântul?“ Apa atunci s'a rușinat și s'a tras în matca ei dîcînd: cum n'am sciut mai degrabă că nu scăpai tu din undele mele!

Acum Alesandru merse ață la boier acasă și ajunse chiar pe înserate.

— No, da chematul'ai? dîse boierul.

— Chemat! răspuse Alesandru.

— Și vine?

— Vine, de bunăsemă vine dacă-î face și d-ta lucrurile, cari le-am făcut eu dar' până atunci — ba!

Auđind domnul cuvintele acestea cutezătore ale lui Alesandru să mînie atît de tare de porunci slugilor să-l bage în fiară și în pente din tălpile piciorilor până'n grumađi, și să-l bage într'o pivniță și acolo să-l închidă să nu pótă scăpa, că diminetă il spândură, pentru cutezarea vorbelor celor nesocotite. Tótă nóptea o petrecu Alesandru acolo, rugându-se la D-deu. Când fu de cătră dîuă veni D-deu la ușa pivniții și strigă: „Aci ești Alesandre?“

— Aci, Dómne!

— Dar' eși afară!

— Că nu pot că sunt băgat în fiară și'n pente până'n grumađi!

— Ea mișcate o lécă!

Și cum se mișcă Alesandru, odată-î cădură fiarele de pe el ca și când ar fi fost putrede, și ușa se deschise singură, și eși afară de mulțami lui D-deu că l'a scăpat.

— No, Alesandre, dîce D-deu, dar' mergem la boierul la prânđ, orî să mergem la tine?

Ba să mergem la mine mai ântâiū, că fi-va timp de mers la el și după aceea.

Și merșeră la Alesandru acasă. Bucuria muierei

și-a copilașului că se mai vîd, dar' bucuria și-a lui Alesandru că a ajuns în pace la ai săi. Acum Alesandru porunci nevestei să facă prînd, că iată chiar și D-zeu prîndesce ađi la ei.

Și se puse muierea să facă ce scia ea mai bun de mîncare, dar' D-zeu ăise: „Să-mi frigî să mîncă ce-aveți voi mai drag la casă!”

Atunci Alesandru numai decăt porunci să arđă muierea cuptorul, și cînd era ars gata, trase jarul și duse copilul pe lopată și svîrr cu el în cuptor apoi puse jarul în gura cuptorului și întră înlăuntru de mai povesti cu D-zeu.

Preste vr'un cés de vreme mersé el să aducă copilul fript să-l pună înaintea lui D-zeu. Adecă minunea minunilor!

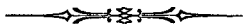
Copilul se juca cu două mere de aur și cînta în tréba lui, cum cîntă copiii.

Védênd Alesandru și muierea lui minunea asta, cădură cu fețele la pămênt și multămiră lui D-zeu.

Iar' D-zeu îi ridică de jos și le ăise: „Să sciți că boierul în clipita asta a plesnit de necaz, căci nu te află în pivniță să te spînzure; de ađi încolo nu mai ești iobagî, ci domn în casa ta, și în scurtă vreme nici un iobagî nu va mai fi în lume.

Așa s'a și întêmplat; jobăgia a căđut; dar' cel dintâiu care a scăpat de iobăgie a fost Alesandru cu muierea lui, cu zina apelor, cari de n'aũ murit și astăđi trăesc — și măresc pe Dumneđu.

Auđită și scrisă în Sâncel.

Voinicul Parsion.

A fost odată ce-a fost că de n'ar fi fost nu s'ar povesti.

A fost odată un moșneg bătrân, dar' bătrân nu șagă, de-abia se mișca dintr'un loc într'altul, apoi era și sêrac, dar' sêrac de n'avea chiarnimic. Numai cât avea trei feciori harnici de muncă, aceea ținea și pe bietul moșneg, din lucru mânilor lor, lucrând adecă pe plată pe la alții.

Odată iar' ies feciorii tus-trei în sat să capete ceva de lucru, și căpëtară cei doi mai mari numai decât, dar' cel mai mic anume Parsion era cât pe aci să se întorcă acasă la moșnegul cu mâna gólă, căci nu căpëtase de lucru. Dar' în calea cătră casă se întâlnește cu un moș bătrân ca și tatăl-sëu.

— Unde mergi Parsione!

— Mă duc acasă că n'am căpëtat de lucru pe ziua de adî, o să merg în pădure să mai aduc vre-o două lemne, bare-mi frig să nu rabde bietul tata.

— Mă Parsione, da să vii tu la plug la mine, că uite, eū sunt bătrân și slab, nu mai pot munci, apoi loc și vituțe am dela D-deū sfântul, umblă la mine la plug în săptămâna asta, apoi-ți dau loc de o ȳi de plug, îți dau grâu să-l sëmăni și plugul cu vitele să ți-l arî, — vrëi Parsione?

— Vrëu moșule.

Și se duse Parsion la plug și ară tótă săptămâna în locul moșnegului, iar' sêra când mergea acasă îi dă moșnegul de mâncare să ducă și la tatăl-sëu.

În cealaltă săptămână îi dëdu moșnegul boii și plugul să-și are și pe sêma lui, dar' loc bun numai avea de unde-ȳda, că acela îl sëmănase moșnegul pe sêma lui, fără-ȳ dëdu o cóstă plină de spinî, să

și-o lăzuiască și are cum va voi, apoi grâu de sêmânță i-a da el.

Și se apucă Parsion de lăzuit, el tot tăia spi-nii cu toporul și-i scotea din pământ cu rădăcini cu tot, iar' un câne al stăpânului său îi lua în gură și-i cără într'un fund de părâu. În câteva zile fu costa lăzuită, arată și sêmănată. Să bucurară frații că au și ei sêmănatură, că până atunci nu mai avuseră, dar' mai tare se bucură tatăl lor, vedând ce feciori buni și harnici are.

Dete D-zeu și veni timpul seceratului, deci merg toți trei feciorii la secerat în holda lor, un lucru acesta pe care nu-l mai făcuse nici când, că ei până'ntr'aceea numai în holde streine seceraseră. Nici moșnegul nu vru să rămână acasă, trebuiă feciorii să-l ducă și pe el la holdă cum vor putea, că de va muri se nu pôtă dice că n'a fost baremi la holda lui, că în holde streine destul a lucrat până și-au crescut copiii.

După ce ajung la holdă se minunază; și cum nu s'or minuna, mă rog d-vóstră, când holda lor era cu spicele de aur!

Mulțamesc deci lui D-zeu și se pun pe muncă și seceră bărbătesce tus-trei feciorii, iar' bêtrânul se uita mângâiat ce spor fac; ar fi secerat și el sêracul, dar' numai putea decât să adune ici coala câte un spic ce vedea că a rămas înderăptul harnicilor feciori.

Când fu sêră făcură din holda secerată patru grămeți mari și se puse fiecare din frați câte pe-o grămadă să dormă preste nópte dar' să și păzescă să nu le fure cineva vr'un spic, că aurul, — vedeți D-vóstră — e scump. Bêtrânul încă se puse să străjuescă o grămadă.

Când fu colo pe la miezul nopței veni o pasere și smulse un spic de grâu chiar din grămada care o păzea Parsion, feciorul cel mai mic. Dar' el

nu vru să se lase de pagubă, strigă la frați să aibă grije și de grămada lui, și el se luă tot într'o fugă, după pasere, că ea nu putu sbura pe sus fiind că-î era spicul greu, orî că dóră așa voia ea.

Și s'aũ tot dus Parsion după pasere până se omiđia de ȑiuă. Atunci aũ ajuns la o pădure mare. El află o sburătură de lemn și svirli în pasere. Și-o nimeri de-î rupse o aripă, dar' de lăsat tot nu lăsa spicul din gură. Până află el Aripa carea căđuse dela pasere — perde paserea dinaintea ochilor și se perde și el prin pădure numai cu aripa în mână.

Tot umblă el prin pădure până-l apucă nóptea, și numai dă de urmă se scape din pădure. După ce înopteză bine vede departe un foc mare. Acolo vor fi nisce pęcurari la oi, merg într'acolo că dóră 'mî vor da ceva de cină, orî baremî m'or lăsa se dorm și eũ cu ei, iar' diminęta 'mî vor aręta calea se ies la largul. Și se duse ață la foc. Adecă acolo era un uriaș mare încolăcit pre lângă foc ca un șerpe. Acum începu a se înfrica bietul Parsion; s'ar fi dus — dar' unde? nu scia calea, ar fi rēmas — se temea de uriaș, Decî își luă inima 'n dinți și se bągă în mâneca sumanului la uriaș și cum era oboșit — de loc adormî ca mort.

Când se tređi uriașul și se ridică căscărind, pică Parsion din mâneca sumanului lui, dar' nu se tređi, așa dormia de greu. Uriașul se uită lung la el și se miră de unde a putut el rēsari în mâneca sumanului? În urmă-și socóte: ce-o fi, acea o fi, dar' eũ îl duc acasă. Și-l luă uriașul în brațe și-l duse la casele lui în mijlocul pădurei, unde dacă întră în casă îl puse în pat se dórma și plecă pe ușă afară.

Dar' când închise uriașul ușa, bag sémă cam cārțăia că, se tređi feciorul și începu a striga din tóte puterile: da unde-s eũ?

Uriașul veni înderępt și-l mustra cum de a

cutezat el să se culce în mâneca sumanului lui? Iar' Parsion se rugă de iertare și i spuse tótă întemplantarea cum vi-o spusese și eă D-vóstră.

Și-apoi di se Uriașul:

Fétul meă, dacă ai rătăcit tu chiar la mine, rămâi de tot aici și fi copilul meă.

Și s'a învoit Parsion și-a rămas la uriaș copil de suflet și trăia acolo în mijlocul codrilor numai amêndoi.

Într'o di când veni uriașul acasă, află feciorul pus pe gânduri, supêrat, și-l întrebă:

Da ce ești supêrat fiule?

Nu-s supêrat, răspunde feciorul, numai mă gândesc că rêu o ducem noi aci fără muiere la casă, n'avem cine să ne facă o mâncare cum se cade, cine să ne spele o haină, cine să grijescă casa cum știu ele.

Așa e, răspune uriașul, bine di ci tu, iacă tu ai fi chiar bun însurat, dar' pe aci nu sunt fete, nu sunt muieri, numai cât vin în tot anul odată trei zine de se scaldă în têu cel din mijlocul pădurei, mâne-poimâne iar' li timpul să vină, vin în formă de porumbițe sburând și dacă se slobod jos din vèzduch își lasă aripile pe țermure apoi se bagă în têu cel de lapte dulce și se scaldă cându-i cruce amiadă-di. Dute, și când s'or scaldă mai bine, tu fură dela una aripile, și vino cu ele numai decât, dar' să nu te uiți îndêrpt, că de te vei uita nu va fi bine.

Și s'a dus Parsion cum a di se uriașul la têu de lapte dulce când era cruce amiadă, și vèdu pe zine scaldându-se în lapte dulce și jucându-se acolo, iar' aripile erau pe țermure. Și s'a repeđit Parsion și-a luat o păreche de aripă și s'a cam dus cu ele, iar' zinele cum l'aă vèđut aă eșit din têu și și-aă luat aripile și-aă sburat, dar' una, ale cărei aripă le luase feciorul nu s'a putut face porumbiță și n'a mai putut merge cu celea douê surori, ci a rē-

mas fată frumósă, zină. Decî a fugit după fecior plângënd și rugândul să-î dea hainele, adecă aripile; dar' el n'o ascultă nici că se uită îndērēpt s'o vadă în față. Și s'aũ tot dus eî așa, el înainte și ea după el până aũ ajuns la uriaș acasă. Acolo i-aũ dathaine muierescî și-aũ făcut o veselie că-și căpētară muiere în casă.

Parsion însă era om cu minte, el scia, că de n'a pune zina mîna pe aripî — atât o mai vede, decî se puse și cusu aripele în peptar, nime să nu scie de ele. Ea bine scia că unde sunt, dar' nu se putea apropia să le descósă că el își grijea peptarul ca ochiî.

Trăiră eî multă vreme acolo fericiți numai toți trei; uriașul Parsion și zina muierea lui Parsion. Dar' pe Parsion îl lovi odată dorul de casă, de tată și de frați. Decî se rugă de uriașul să-l slobódă pe câteva zile la ai lor. Și uriașul s'a învoit, l'a lăsat să mērgă cu muiere cu tot, ba le-aũ arētat și calea și eî s'aũ luat și s'aũ dus multă lume împērăție, ca D-deũ să ne ție, că din poveste multă este, lungă și frumósă s'ascultați și D-vóstră, că cine o ascultă, o v'a învăța, iar' cine o adormi — bine s'a hodini; cu-î nu-î place n'o asculte, ci'mî dee mie pace s'o mințesc până'n capēt. Și s'aũ dus Parsion pană aũ ajuns acasă la eî în sat. Tatăl sēũ trăia încă, dar' era slab și bētrân, frațiî-î erau însurați și erau gazde bune, că dóră avuse o holdă de aur, pe cari moșii și vite și-aũ cumpērat. Veselia era mare când se mai vēdură toți frațiî laolaltă, toți sănētoși, toți însurați, unul avea muiere mai frumósă ca altul dar' zină numai Parsion avea.

S'aũ pus decî toți la voe bună, și mîncară, și bēură șiși petrecură. Iar' după ce se săturară s'a pus zina la horî, dar' horî cum sciũ zinele. Parsion fiind cam vinos și obosit s'a pus să se culce să dóră; și-aũ adormit, dar' zina tot

cânta. Cumnatele ei se minunară cum poate cânta așa frumos; dar' ea dișe, hm, și mai frumos a-și cânta dar' glasurile îmi sunt cusute în pieptarul lui Parsion, și acum nu cutez să-l tredesc să mi le dea.

Cumnatele, poftărește ca toate femeile, să audă cântece și mai frumoșe, traseră peptarul de sub capul lui Parsion și-l dădură în mâna zinei.

Ea descusu repede aripile și cum și le vedu în mână, cum se făcu porumbiță și sbură pe un pom afară de unde strigă: „Să spune-ți lui Parsion dacă s'ascuța că, de vrea să mă mai vadă, să mă caute la cetatea cea nevedută și neaudită că numai acolo mă mai poate afla. După aceea sbură ca glonțul de repede. După ce se trezi Parsion cel dintâiu lucru 'i fu să întrebe că ce-i face nevasta? dormit'a vr'o lecă și ea, ori tot cântat'a până în d'alba diuă?

Atunci frații și cumnatele-i-au spus totă întem- plarea, după cum v'o spusese și eu D-vostre; iar' el se supără de mörte și nici rămas bun nu le dișe, fără apucă drumul tot întrebând pe toți trecătorii, nu cumva au audit de cetatea cea nevedută și ne- audită? Dar' nimeni nu-i putea spune nimic.

Și s'au tot dus până au ajuns iară la uriașul din pădure, și-i spusese totă pățania. Iar' uriașul îi dișe: Nu te supăra din samă în afară, că poate așa a fost să se întem- ple.

Ședă și te odihnesce, apoi ți-o'i pune merinde și-i merge până la frate-meu cel mai mare, care este împărat preste toate fiarele pădurilor, poate că el te va sci îndrepta.

Și se odihni Parsion o di și-o noapte la uriașul apoi își luă merinde, iar' uriașul îi arată drumul și merse trei zile și trei nopți, până ajunse la fratele uriașului, care era împărat preste toate fiarele pădu- rilor, și era un uriaș grósnic de mare, cu cap ca de urs.

— Bună diua, moșule!

— Să trăesci cu bine, fătul meu, dar' ce păcate te pórta pe-aici, pe unde încă picior de om pămêntén n'a umblat?

— D'apoî, moşule, îndreptat de fratele D-tale, de Uriaşul pădurilor, vin cu o rugare la D-ta, să faci bine să-mi spuî unde este cetatea nevêdută şi neaudită, că mi-aû fugit nevasta, şi chiar acolo aû dis că merge.

— O dragul meu, eû nu sciû, fără stăi o ţîră şi te odihnesce că mi-oî întreba supuşii mei, dar' de cumva vor sci ei?

Şi eşi uriaşul afară şi răcni odată ca urşii şi începură a se aduna tot felul de fiarê de prin pădure şi de jiviniî micî şi mari, urşi, lupi, dihorî, soboli, şóreci, iepuri, cerbi, căprioare, şi alte bidigăniî ce sunt în lume şi pe sub sóre, şi le întrebă: care din voi scie unde este cetatea cea nevêdută şi neaudită?

Iară ele tăcură ca mute, că, pe semne nici nu audiseră de cetatea aceea.

Dacă a vêdut uriaşul că fiarêle nu-î sciû da răspunsul, le porunci să mérgă care de unde a venit şi întrând la Parsion în casă-î dişe: nu te supêrapreste fire, fătul meu, că de şi supuşii mei nu ne putură spune nimic despre aceea cetate, dară eû am o soră mai mică, ea este crăiesă preste tóte pasêrile, veî merge la ea şi póte că ea te va sci îndrepta.

Şi-î dete uriaşul merinde şi-î arêtă calea care duce până la soru-satot prin munţi şi prin crânguri, prin păraie şi prin prăpăstiî de gândeai că nici cerbul n'ar cuteza să umble p'acolo. Dar Parsion îşi luă rêmas bun şi plecă, unde n'ar merge un bărbat pentru o muiere frumósă?! Şi s'a dus şi s'a dus şépte zile şi şépte nopti până aû ajuns la curţile crăiesei pasêrilor, care era între nisce stânci pe un vêrf de munte. Şi întră Parsion înlăuntru dar' se îngrozi când o vêdu, că era o urieşiţă gróznică cu

un cap mare ca buhele, dar' cât o bute de cincideci de vedre de mare.

— Bună ziua înălțată împărătesă!

— Să fii sănătos voinice, dar' ce cauți prin asta lume pustie, pe unde picior de om n'a mai călcat?

— D'apoi înălțată împărătesă, nu umblu de bună voe, ci de mare nevoie; mi-a fugit nevasta, și-a dis că numai la cetatea nevedută și neauđită o pot afla; întrebam de frații d-tale, de uriașul pădurilor și de craiul fiarelor și nici unul num'a putut îndrepta acolo, fără m'aŭ îndrumat la D-ta, dór veї face bine să mă îndrepti?

— Nu sciŭ dragul meŭ, fără fiind o'ai bătut atâta amar de cale o să cerc dóră vor sci supuși mei.

Și eși urieșița afară și făcu odată U-hu! ca buhele, dar' atât de tare de răsunară tóte pădurile și tremurără munții de gróză. Și-a prins a sã aduna paseri, fel de fel: vulturi, uli, gâi, buhe, huhurezi, libuți, cióre, corbi, țarci, vrăbi, porumbi, pajori cu două capuri, paseri mari și mici de era greu pământul sub ele, și tăcea așteptând porunca împărătesei: Atunci le dise împărătesa: „Care din voi scie unde este cetatea nevedută și neauđită?” Dar' tóte tăcură, pe semne nu sciaŭ nici ele; mai întrebă împărătesa odată, dar' iar' tăcură tóte; atunci vedu că sã apropie o presură, ostenită, numai cu o aripă și cu un spic de aur în gură.

— Tu cum de vii așa încet, ce înterđii atâta? o întrebă crăieșa.

Dar' mica presură răspuse, să fie cu iertare înălțată împărătesă, am vedut pe pământ o holdă cu spice de aur, și-am gândit să-ți aduc un spic de cinste, dar' stăpânul holdei, hoțul cel de om caree lângă D-ta, m'a simțit când am luat spicul și-a fugit tot după mine, iar' când s'a apropiat mai țărișor de mine, m'a pălit cu o sburătură de lemn, de

mi-a rupt aripa ; de aceea întârzi-aî așa tare, că spicul e greu iar' eă numai o aripă am.

— Dar' cetatea nevăduță și neauđită scii unde este?

— Sciă, înălțată împărătésă, dar' e fórte tare departe.

— Fie cât de departe, te vei pune pe umărul feciorului acestuia, dacă ăici că ești obosită și-l vei duce acolo ; pricepî?

— Pricep.

Și multămi Parsion la urieșită și se puse la cale, preste rîpe, preste gropi, preste hârtopi preste munți, și surupături, s'au tot dus vr'o trei luni de ăile. Acum nu măi putea de obosit bietul fecior, dar' mergea, mergea mereă ; cum duce dorul pe om ! Bine ăice cântecul :

Când imi vine dor de ducă
Merg pe dél ca și pe luncă !

Așa era și Parsion, Central University Library Cluj

Odată aă ajuns la cetate. Pasărea a rămas afară pe un pom, iară Parsion a intrat în lăuntru unde aă aflat trei porumbițe.

— Dar' ce cauți pe-aici, voinice? il întrebă o porumbiță.

— Caut pe nevasta mea, că mi-a fugit și una din voi trebuie să fie.

— Așa? bine-î, uită-te dară bine și de vei cunosce care-î a ta, cu muiere vei fi, iar' de unde nu — vei merge pe unde ai venit, fluerând a pagubă. Și se uită Parsion lung la ele, să nu smintescă cumva, apoi puse mână pe una și ăise : tu ești !

— Ai avut noroc că m'ai cunoscut, că de nu mă cunosceaî, mergeaî precum ai venit ; apoi se aruncă preste cap, și se făcu nevastă cum fusese.

Și-si luară rămas bun dela cele două porumbițe și porniră pe cale cătră casă, luând pasărea cea din pom cu ei și ducându-o când unul, când altul până a-

junse la crăieşa pasărilor. Aci lăsară pasărea cea cu aripa ruptă şi-î mulţămiră de povaţă, şi ei s'aũ tot dus apoi până aũ ajuns la craiul fiarălor; acestuia încă-î mulţămiră de povaţă; apoi s'aũ dus acasă la uriaşul pădurei, care s'a bucurat fôrte tare vëndu-î iar' pe amêndoi. Şi-a făcut un ospet mare, mare, unde toţi câniî umblau cu colaci în cõdă. Multă lume de om a mai fost acolo; chiar şi eu am fost, tăiem lemne cu sapa, şi căram apă cu ciurul; iar' ouele le duceam cu furca 'n casă, şi pentru slujba ce le-am făcut, atâta m'aũ omenit de n'oi uita 'n veci.

Cine-o scie mai departe, mai departe s'o spună, că eu mă sui pe-o şea, şi ve-o spusăi aşa, mă sui pe un cui să nu v'o mai spuî.

Audită şi scrisă în Rodna veche.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Urmă galbină şi Pipăruş Petru.

Dice că a fost odată un împărat mare şi puternic, numit Împăratul-Verde. El avea împărăţia sa lungă şi lată, încât îi trebuia câţi-va ani ca s-o potăocoli; chiar lângă palat, adecă nu chiar departe de curţile lui, avea o grădină fermecată, dar' fermecată, nu glumă, atât de fermecată, de ea făcea minuni cu omeniî cari treceau pe lângă ea, că: de cumva cel ce trecea pe lângă ea era tînăr, se făcea bătrân de era bătrân se făcea tînăr, de era fată saũ nevestă devenea împovărată.

Şi Împăratul-Verde avea feciori şi fete, dar' din

toți fiii ce-î avea mai mici era o drăguliță de fată, colea ca fetele de împărat, mândră cât gândea-î că să-î bēi apă din gură. Și împăratul ca tată, îngândurat ca toți tații, se temea ca nu cumva fiica lui să mērgă pe la grădina cea fermecată, de aceea o ținea închisă într'o chilie din curțile lui, și de acolo n'o lăsa nici când afară, numai dōră când mergea și el cu ea, dar' atunci o lua într'altă parte, nu pre lângă grădina fermecată.

Într'o sērbătoare mare s'a dus împăratul la biserică și-a uitat chilia fetei deschisă. Fata vedēndu-se singură, și-a bătut capul, că óre de ce n'o lasă tatăl-sēu în aretul (cuprinsul) grădinei aceleia, decī se ia frumușel și merge de ici până colea, până ajunge la grădină. Sē uită în drepta, se uită în stânga, dar' nu vede ceva deosebit, și se întorce iar' în chilie, să nu scie tată-sēu că dōră ea a fost pe afară. Dar' după ce ajunse în chilie simți că ea este împovărată. Necazul și supērarea ei era mare.

Acum vedēndu-se ea în așa stare, se gândi, că de așteptă până ce vine tată-sēu, cum o va vedea-o că e împovărată, cum o omōră; mai bine să nu-l aștepte acasă. Și se puse fata și-și adună tot ce biata putu cu degrabă, o lēcă de merinde, nisce hăinuțe și vre-o doi bani ce avea de-ndemână, le îndesă tóte într'o pāreche de desagi, își ia desagi pe umeri și se cam mai duce. Și s'a tot dus până a ajuns într'o pădure, unde s'a pus sub un stejar mare, a făcut foc și s'a culcat să se hodinēscă, că era obosită de cale.

Colea, când se făcea diuă, a născut un drag de copilaș, cât să mai ai doi ochi să te uiți la el. Ea se bucură fórte de copilaș, făcu o colibă de vrēscuri sub acel stejar și stātu acolo cu copilașul, drăgostindu-l ca mamele. Când colo cătră amiēdī nimeresc p'acolo doi ómenī, unul bētrân-bētrân și altul mai tīnēr. După ce dau ei binețe, ca ómenī

cei de omenie, întrebă pe fată că botezat e copilăşul? Iar' ea le răspunse că nu-î botezat, că n'a avut pe nimeni să î-l boteze, iar' ea nu scie. Decî se pun cei doi ómenî şi botéză copilul; cel mai bătrân i-a fost nănaş, iar' cel mai tînăr a făcut slujba de preot. Şi i-aŭ pus numele: „*Urmă galbină*.”

Nănaşul a cinstit pe finul său cu o puşcă şi cu un paloş, apoi şi-aŭ luat rămas bun şi s'aŭ făcut nevêduţi. Numai după aceea i-a plesnit mamei lui „*Urmă galbină*” în minte, că acei doi moşnegi n'aŭ putut fi decât Dumneđeŭ cu St. Petru, că chiar atunci umblaŭ prin lume, printre ómenii ceşti pécătoşi. Dar' *Urmă galbină* aşa tare a prins a cresce după botez, încât séra îşi luă armele şi merse la vênat, şi peste o clipită veni cu o căprióră la bordei. Mumă-sa se bucură fórte vêdênd căprióra, că li se gătase mîncarea, dar' mai tare se bucură vêdênd ce fecior voinic are.

În tóte ڏilele mergea *Urmă galbină* la vênat, şi totdeuna aducea câte ceva la mamă-sa, mai un mistreţ, mai un cerb, mai o căprióra, orî baremî un iepure, dar' gol nu venea nicî-odată.

Odată vine *Urmă galbină* supêrat dela vênat, iar' mamă-sa-l întrebă: — De ce eşti supêrat, dragul mamiî, dóră ți s'a întêmpat ceva? — Nu mi s'a întêmpat nimic, mamă, dară m'a ajuns dorul de însurat.

Mamă-sa se minună fórte de vorbele lui, că el era numai de patru ڏile, decî ڏise:

— Nu ڏic, dragul mamei, să nu te însorî, dar' nu ştiŭ ce fată ar fi potrivită pentru un voinic ca tine; tu fă cum te-a trage firea.

Într'o séră l-a ajuns pe *Urmă galbină* şi mai tare dorul însuratului, decî nesciind ce să facă, încătrăŭ să plece, s'a suit în vêrful unui copac, şi de acolo şi-a aruncat căciula într'o parte şi a ڏis:

„Încătrău s'a dus căciula mea, într'acolo m'oi duce să-mi caut mirésa.“

Diminéța s'a sculat și-a luat armele și s'a dus în partea în cătrău își aruncase căciula, și s'a dus până a eșit afară din pădure, dar' nu s'a întêlnit cu nime; când era acuma eșit la larg, aude lătrat de câni, încât rêsunau pădurile. Și merge în partea aceea, adecă acolo dă de vênătorii Împêratului-Verde. Prinde vorbă cu ei, le spune cine este el, ei îi spun cine sunt ei, și tot povestesc împreună până ajunge la ei Împêratul-Verde, care încă era la vênat. Cum îl vede împêratul îndată gândesce, că trebuie să fie un vitéz mare; decî 'l îmbie să rêmână cu ei până deséră la vênat. Dar' Urmă galbină rêsponse: — Bucuros aş rêmânea, dar' uite eũ am plecat să mă însor. — Așa? ȃise împêratul, atunci fii pe pace, rêmâi cu noi, că deséră vei veni la curțile mele că și eũ am fete de măritat.

Și-a rêmas Urmă galbină la vênat tótă ȃiulița și tot ce le eșiră în cale, numai el vênă, că nici împêratul și nici vênătorii lui nu nimereau, orî cât își încordaũ arcurile si pușcile.

Séra l'a 'ntrebat împêratul, că de unde este? Iar' el a rêspons că de-aci din pădure. — L'a mai întrebat împêratul, că al cui e? Dar' el n'a voit să-i spună. Aũ mai povestit ei ce-aũ mai povestit și-apoi a ȃis împêratul: — Acum ia-ți și tu ceva din vênat și pe mâne să vii la mine la amiédî. — Din vênat nu mi-oî lua nimic, că mai affu eũ ceva până acasă, dar' pe mâne la amiédî încă nu m'aștepta că nu viũ. — Nu? — Nu!

Acum și-a gândit împêratul: dacă n'ași sci că numai de câteva ȃile e dusă fata mea dela curte, aş gândi că-i chiar al ei, că prea sémână la vorbă și la nêrav, e drăcos ca ea. Decî nu i-a mai ȃis nimic, ci s'aũ despărțit, împêratul cu vênătorii lui s'aũ dus la curțile lui, iar' Urmă galbină la bordeiul din pădure, unde-l aștepta mamă-sa.

A doua zi iar' își luă Urmă galbină armele și merse la vânat, dar' în altă parte, nu în aceea unde se întâlneau cu împăratul. Umblând el așa prin pădure, a dat de nisce curți mari, iar' înaintea curților era un *tău de lapte dulce*.

Și s'a uitat Urmă galbină bine la curți să vadă pe unde poate intra omul în ele și — de-ar fi vre-o primejdie — pe unde ar pute-o tui la sănătoasă, apoi pâși hotărît și apăsă până la porța cea mare, care era de fer, și bătu cu paloșul în ea de trei ori. Atunci un glas din curți a întrebat: „Cine bate în porță?“ Dar' el n'a răspuns nimic! După aceea a mai bătut cu paloșul în porță de trei ori, și iar' l'a întrebat cei din curți că cine bate? Dar' el iar' n'a răspuns nimic. După ce tăcură cei din curți, a bătut Urmă galbină a treia oră cu paloșul de trei ori și atunci numai vădu că se deschid porțile și un smeș își scose capul să vadă cine bate! Dar' Urmă galbină îi reteza capul și-l arunca în tăul cel de lapte dulce, și iară bătu în porță de trei ori cu paloșul. Aușind smeșii cei din curți bătătura în porță, se minunară, că ce poate să fie, că streinul tot bate în porță, și ortacul lor, care s'a dus să-i deschidă, nu mai vine. Atunci le plesni prin minte că ce poate fi pricina; deci strigară că de nime-ni nu se tem, numai de Urmă galbină, dora nu-i porță corbi și ciórlele piciorle pe-aci! Deci năvăliră toți asupra porții, numai mamonul cel bătrân rămase în curți, dar' care cum scotea capul pe porță, Urmă galbină îndată îl reteza și-l arunca în tău, până ce i-a omorît pe toți.

Apoi a intrat în curți, unde a aflat pe mamonul cel bătrân, pe tata dracilor. Acela era după masă, cu pipa cea cu cănac (ciucur) în gură și cu sânge de om într'o sticlă (glajă) mare, din care tot bea.

Când a văduț însă pe Urmă galbină întrând,

și-a scăpat și sticla din mână și pipa din gură, și din negru ce era a îngălbinit de frică, și tremura ca varga, că el cunoscea pe urmă galbină. Iar' Urmă galbină l'a întrebat: — Hei mamóne, dar' acum ce mórte'ți doresci, că și tu multe ai făcut până am dat eú de tine? Iar' mamonul 'i-a răspuns: — Fă cu mine ce-í voi că cunosc că ai putere, nici nu cerc a mă apëra; dar' fiind-că ești în curțile mele, mă rog să mă înfunđi într'o bute și să mă bagí în una din chiliile mele. Iar' Urmă galbină a ȓis: — Așa să fie cum ȓici, ca să nu gândesci că m-é frică de tine, sciindu-te viú, dar' să scii că din bute nu vei eși până ce nu te-a scóte Mandalina mea, — căci el scia că așa se chiamă fata împëratului-Verde, care o să-í fie nevastă.

Apoi Urmă galbină s'a dus la bordeiul mamei sale și 'i-a spus tótă întâmplarea; mamă-sa s'a bucurat fórte tare și a doua ȓi s'a mutat la curți, care acuma erau ale lor.

A doua ȓi iar' a plecat Urmă galbină la vënat, dar' a băgat de sémă că unde călca se făcea urmă, dar' ce urmă? urmă galbină-ntraurită. El s'a minunat de acest lucru, și-a întrebat pe mamă-sa, că óre ce să fie pricina, de după el rămâne urmă galbină într'aurită? Iar' mamă-sa i-a răspuns: De aceea te-a botezat nănașul tãu Urmă galbină.

Multă vreme n'a mai trecut și iar' i-aú venit în minte gândurile însuratului; deci, într'o bună diminețá ȓise: — Mamă, eú merg să mă însor. — Du-te puiul mamei, în voiă-ți stă ce să faci, că ești destul de mare și de cuminte.

Și s'a dus Urmă galbină ațá la împëratul-verde și 'i-a pețit fata, pe Mandalina. Fetei îi plăcea tare de Urmă galbină, că era un voinic numai ca el, părinții încă nu se împotriviră și în câteva ȓile se vëdu Urmă galbină cu nevastă și Mandalina cu bărbat. După ce făcură nunta, se duse cu nevasta la mamă-sa în codru la curțile lui.

Și ducea ei ȃile bune împreună, Mandalina i era și soȃiă și mătușe, tinerii nu sciaă nimic de una ca asta, numai mama lui Urmă galbină scia, dar' tăcea. El mergea în tótă ȃiua la vênat, însēma (agonisia) celea trebuincioșe pentru traiul casei, iar' mamă-sa și cu nevastă-sa ședeau acasă ca femeile și mai lucrau câte ceva prin casă, mai și povestiau una alta, cum e năravul lor.

După ce sciu Mandalina, că ale cui au fost mai 'nainte curȃile acelea, și cum au ajuns în mâna lui Urmă galbină, se simȃea fălosă că are un bărbat atât de voinic. Dar' muierea-i muiere și pace! Nu se pôte răbda până ce nu scie ea tóte. Umblase ea în tóte chiliile, vȃduse tóte bunătăȃile, dar' în chilia din fund nu fusese nici odată, că cheia aceleia o purta Urmă galbină tot la el.

Odată se furișă Mandalina și'i fură cheia, și după ce bărbatu-sēu se duse la vênat — deșchise ușa chilieii din fund încetinel și întră înlăuntru. Dar' nu păși bine înlăuntru, când și plesniră cercurile de pe bute, și din ea eși un voinic mândru și frumos de se mai ai doī ochi să te uiȃi la el. Era mamonul în chip de om. Mandalinei îi cădu fórtē drag. Se drăgostiră ei tótă ȃiua, până de cătră séră, când era vremea se sosēscă Urmă galbină. Atunci dișe mamonul: — Acum mergi draga mea, și pre mine mă încue aici; dar' veȃi de poȃi, fură paloșul lui Urmă galbină și mi-l dă mie, că — de ne putem mântui de el — mai bine o să trăesci tu cu mine, decât cum trăesci cu el. Am eū și alte palate mai frumoșe, vom merge acolo, și vom trăi ca doī porumbi.

Și Mandalina a eșit dela mamonul și și-a așteptat bărbatul. El a și ajuns în scurtă vreme, și-a aninat armele de cui, ca și de alte dăȃi, și s'a pus la cină, iar' după cină la hodină.

Când dormia mai bine, se sculă drăguȃa lui de

muiere de lângă el, luă paloşul din cui şi-l duse mamonului. Acela eşi repede din chilia lui, mersela patul unde dormia Urmă galbină, îl trezi din somn şi-î dîse:

— Ce mórte-’ţi doresci? Iar’ Urmă galbină dîse:

— Taie-mî capul şi mă aruncă în tîu, că vîd că m’au părăsit puterile, de cînd credincioşa mea de muiere ’ţi-a dat paloşul.

Şi mamonul ’i-a tăiat capul şi l’a aruncat în tîu, apoi a luat pe Mandalina de mînă şi s’a dus la alte curţi cu ea, cari erau într’o pădure mare, departe de acoloa, cale de trei zile drăcesci.

Mama lui Urmă galbină rămase singură plîngînd după copilulei şi vedîndu-se fără mîngăere şi fără ajutor.

Dimineţa dă să măture prin casă, şi mătură ea cât mătură, până i să nîzăresce că vede un fir de piper. Ea se plécă şi ridică piperul şi-l pune pe masă, dar’ acela se durdulică jos; îl mai ia odată, şi-l pune în sîn, dar’ el şi de acolo sare jos; atunci s’a mîniat şi l’a băgat în gură şi huzdup piperul pe grumađi la vale. Din minutul acela ea a rămas îngreunată şi nu peste multă vreme a născut un fecior frumos şi voinic.

Nu mult după aceea nimeresc pe acolo doi moşnegi şi-o întrebă, că botezat este copilul? Iar’ ea le răspunde că nu-î botezat. Decî cei doi moşnegi îl botezară şi-î puseră numele *Pipêruş Vitézul*, şi îl dăruiră cu un paloş, o puşcă, şi cu o traistă, în carea erau trei suflete.

Şi Pipêruş vitézul creşcea ca din poveste; nu mai decît a treia, a patra zi era fecior holtei, şi mergea la vînat, şi aducea mamei sale căprioare şi cerbi mistreţi şi iepuri, şi alte sîlbătăcii bune de mîncare. El era cu mult mai vitez şi mai priceput decît Urmă galbină, scia şi limba păsêrescă şi a tuturor dobitoşcelor şi-a gadinelor*) din pădure.

*) Gadină=animal, se aude pe Someşul mare.

Când mergea dimineața la vânat, auzia paserile ciripind și el pricepea ce dice ele, că ele diceau voinicul acesta sémână tare cu frate-său, cu Urmă galbină, dar' e mai vitéz decât acela.

Într'alt loc auzi doi cerbi sfātuindu-se. De când a omorît mamonul pe Urmă galbină, am avut pace prin crânguri; dar' de când s'a ivit Pipëruș vitézul, fratele lui Urmă galbină, n'avem pace nici în somn, că este mult mai vitéz decât Urmă galbină.

Și el pricepea glasul lor, și se gândea adesea: decă am mai avut frați, de ce ore nu-mi spune mama ce s'a întêmplat cu ei, să merg să-i caut?

Într'o zi după ce iară auzi paserile ciripind și gadinile vorbind în glasul lor despre el și despre Urmă galbină, nu se putu răbda să nu întrebe pe maică-sa: — Mamă, mai avut'am frați? Iară mamă-sa îi răspunde că n'a mai avut nici un frate.

Atunci Pipëruș s'a supërat, vedënd că mumă-sa nu vrea a-i spune și s'a făcut betég; mamă-sa l'a întrebat că ce să-i facă, ca să-l pôta tãmãdui? Iar' el a răspuns:

— Eũ nu m'oĩ tãmãdui pãnã nu voi sũge lapte din țitele tale pe sub talpa curților acestora“.

Mumă-sa temëndu-së să nu i së bolnãvëscã feciorul și mai rëu 'i-a răspuns:

— Dar' cum nu ți-aș da, dragul mamei, dar' cine să ridice curțile acestea mari, ca să-ți pot da țitã pe sub talpa lor.

Iar' Pipëruș vitézul numai decât s'a sculat din pat și numai cu degetul cel mic a ridicat curțile de și-a putut mamă-sa băga pe sub ele țitã, să-i dea să sugã. Atunci el a slobozit o lécã curțile și când începu a durea pe mamă-sa țitã, a mai întrebat'o:

— Mamă, mai avut'am frați?

Și mamă-sa 'i-a răspuns: — Aĩ mai avut un frate, pe Urmă galbină, dar' mamonul 'i-a tăiat

capul și l'a aruncat în tēul cel de lapte dulce, care-î înaintea curților.

Atunci Pipēruș vitēzul a ridicat iară curțile, încât mamă-sa și-a putut scóte țîța, și i-a đis: „Veđi așa, nu mi-ai putut spune dintru început?”

Apoi s'a pus a pescui în tēu, dóră va da de trupul fratelui său, și-a scos de-acolo trei trupuri și trei capuri. Dar' el nu scia acum, care-î capul și trupul lui Urmă galbină?

Urmă galbină însă avuse un cățeluș, el cum mirosi îndată cunoscu care-î trupul și capul stăpânului său și dete semne de bucurie. Atunci Pipēruș puse capul lângă trup, scóse din traistă un suflet și îndată învie pe Urmă galbină. Acesta dacă se sculă đise:

— Ce pēcate, până pe astă vreme am dormit? Că era sórele pe la ojină. Iar' Pipēruș spuse întēmplarea și lui Urmă galbină îndată-î veni prin minte că așa este. Acum intrară în curți la mama lor, care se bucură fórtē tare vedēndu-sē cu doī drăguți de feciori ca doī brađi. Atunci le povesti minunata întēmplare cum a avut ea pe Pipēruș vitēzul.

Nu trecu multă vreme și Urmă galbină și-aduse aminte de Mandalina lui, și nu-l mai ținea locul până va da de ea. În zădar îl sfătui mamă-sa să nu mai umble după cea sprăhuită, că iar' îi va pune capul, în zădar i se puse în pórtă frate-său Pipēruș vitēzul să nu mērgă, el ardea de dorul ei; gânde-ai că stă pe cărbuni, până ce în urmă n'avură ce-î face, ci trebuiră să-l lase să plece, baremī să-o mai vadă odată.

Până nu plecă însă, đise Urmă galbină cătră Pipēruș: — Scii ce frate? eū mă fac un cal frumos, iar' tu te fă neguțator și mă scóte în tērg la vēndare, că de m'a cumpēra mamonul și de s'a sui călare pe mine, eū fug cu el până aci și-l omorîm, apoi mergem și aducem pe Mandalina. — Așa să fie,

disese Pipëruş vitézul. Şi Urmă galbină se făcu un cal, de se mai ai doi ochi să te uiţi la el, iar' Pipëruş se sui călare pe el şi merse la târg. Acolo se adună o mulţime mare de ómenii şi se minunau toţi de calul acela frumos. Nime n'avea însă atâta amar de bani câţi cerea pentru el. Veni într'un târziu un om cam bătrân îmbrăcat în haine domneşti — era mamonul; calul numai decât îl cunoscuse, iar' mamonul cumpără calul şi-l duse acasă fâlos.

— Hai afară, scumpă Mandalină, şi vezi ce cal frumos ţi-am adus. Mandalina eşi afară şi se uită bine la cal, apoi disese! — Ucigă-te toca, mamonule, dar' prost mai eşti tu, nu vezi că în capul calului estuia sunt ochii lui Urmă galbină? Atunci mamonul îl scóse afară în ogradă şi-i tăia capul.

Pipëruş nu era departe, numai cât era tupilat sub un gard să vadă ce s'a întâmpla? Deci, îndată ce s'a depărtat mamonul, s'a dus lângă trupul calului, i-a pus capul la loc şi i-a băgat un suflet, şi îndată a înviat. — O frate, dar' greu mai dormisem, disese Urmă galbină sculându-se. — Greu, că de nu eram aci la îndemână, dormiaş de veci.

Acum s'a dus acasă. Dar' nu mult s'a ogoiat Urmă galbină, iar' l'a lovit dorul Mandalinei, deci a dis cătră Pipëruş: — Scii ce frate? Eă mă fac un porumb, tu mă ia şi mă du de vîndare în târg, dar' nu mă vinde nimëruî până ce v'a veni mamonul să mă cumpere şi se mă ducă, se mai vîd odată pe Mandalina mea. — Eă mă tem că tu iar' îţi vei pune capul, disese Pipëruş, dar' tot te-ascult. Şi s'a făcut Urmă galbină un porumb, iar' Pipëruş l'a dus la târg, şi orî câţi l'au întreat ce cere pe el, nici unul nu l'a putut cumpăra, că cerea bani fôrte mulţi. Colo cătră amiedî îl vîndu mamonului, care şi merse acasă şi-l arată Mandalinei: — Uite, draga mea, ce porumb frumos ţi-am adus. Şi Mandalina luă porumbul în mână şi se uită la el bine, apoi îl aruncă cât colo

dicând..... „Sări-ți-ar vederile năucule, nu veți tu că porumbul acela are ochii lui Urmă galbină?!“

Atunci mamonul dă să-l prindă, dar' fiind ferestra deschisă, porumbul sbr! sbură afară și se puse într'un pom. Mamonul după el, tot de pe crângă pe crângă, porumbul se urcă tot mai sus și mai sus până ce ajunse în vârful pomului; atunci mamonul, ca să pôtă merge până la el, își aruncă paloșul jos, sciți paloșul acela, cu care omorise de două ori pe Urmă galbină. Cum vădu porumbul paloșul jos, se dete ca fulgerul de iute peste cap de trei ori și cădu jos lângă paloș în statura lui de om voinic și frumos cum era. Apoi luă paloșul în mână și dișe :

— Jos, mamonule, să ne răfuim. Și s'a coborît mamonul, apoi l'a întrebat Urmă galbină: — Ce mörte îți doresci? Iar' mamonul a diș: „Taie-mă tot bucățele și mă pune în desagi pe calul meu, și'i dă drumul să mērgă încătrău va vedea cu ochii“.

Așa și făcu Urmă galbină, tăie pe mamon tot bucățele, carnea cea spurcată o puse în desagi, îi aședă pe cal și'i dete drumul pe pörtă afară. Dar' Pipēruș era acolea de îndemână, prinde calul și dișe lui Urmă galbină: — Ce gândesci frate, de'l lași să mērgă numai așa? Nu-ți aduci aminte că încă o să-ți mânce capul? — Dar' ce să facem? întrebă Urmă galbină. — Ce să facem? Uite încóce! și numai decât găuri fundul desagilor și-apoi dădu drumul calului și ici pica o bucățică de carne, colo alta, până ce nu mai rămase nimic, și care cum pica, cum o apucau corbi și ciórele.

După aceea a luat Urmă galbină pe Mandalina de mână și-a voit să o ducă acasă, dar' Pipēruș a diș: — Stați frate că trebue lecuită, că-i plină de smeii de cei micuți. Și-a luat paloșul și-a crepat'o drept prin mijloc și-a curățit smeii din ea și i-a aruncat în foc, apoi a aședat'o laolaltă, 'i-au pus un suflet curat, și a înviat'o.

Acum aũ mers acasă și-aũ făcut un ospet̃ mare, mare. Mama lor li-a spus tótã întem̃plarea, cum a purces grea cu Urmã galbinã, pe cum v'o spusei și eũ, și de n'or fi murit și adĩ trãesc.

Cine o scie mai departe — spunã-o!

Auditã și scrisã în Rodna.

Pãrintele Arvinte.

Bine dice moș Arvinte :

Vai de cap unde nu-i minte.

prov. pop.

Sus în sus în cei munți secreți trãia odatã, de mult, un sihastru alb ca óia de bêtrãn și gãrbovit de spate ca o leucã; lumea-i dicea pãrintele Arvinte. Nime nu-l scia când s'a aședat pe acelea locuri, de unde a venit, și cum a ajuns el chiar acolo? Dar' pãrintele Arvinte era om cucernic și cu frica lui D-đeu trãia înfrãnat de tóte poftele trupesci, numai în post și'n rugãciuni își petrecea vieța. Iarna, véra el era tot în munte; ómenii mai milostivi de pe la pólele muntelui îi duceau merinde, iar' el ruga pe D-đeu pentru sufletul lor. În sfãnta đi a învierii Domnului însã se trãgea și el la bisericuța din sat, atunci apoi în tótã ziua da sfaturi întelepte la cei ce mergea la el. Și cine nu mergea atunci la bisericã, iar' dupã sfãnta slujbã, cine nu rãmãnea în țintirimul bisericeii sã asculte sfaturile moșului Arvinte, a pãrintelui?

Când a mâncat cele din urmã Pasci, a spus ómenilor pãtaniile sale, cari și eũ voi sã vi le spun,

după cum le auđii dela aceea cari le-auđiră chiar din rostul fie ertatului părinte.

Iată cum le spuse el :

— Dragii mei! Nu în munții acei sēcreți m'am născut eū, nu, eū m'am născut colo departe la țară, unde se face păpușoiul, și grăul și vinul.

Când am început a cunoșce lumea m'a murit mama, iar' când eram de cincispredece—șese-spredece ani, muri tata, și eū rămăseī gazdă bună, cu loc destul, cu vite bune, și cu casă cum 'i data. Dar' la bătrânețe silit am fost să las câmpia cea bogată și să mă trag în sēcreți de munți, unde și mușchiul se teme să crească, și m'am tras acolo, ca să'mi spăsesc păcatele din tinerețe. Și nu'mi pare rău, după lumea cea mare, care o am lăsat, numai de s'ar milostivi Dumneđeū să-mi ierte greșelele cele de voie și cele fără de voie, cari le-am făcut cu priceperea saū și numai cu gândul.

Auđind ōmenii vorbele bătrânului, toți își făcură cruce și se gândiau că cine scie ce păcate, mari o fi făcut părintele Arvinte. Și moșnegul pricepu, gândul lor, decī nu-i lăsă în nedumerire, ci le spuse :

— Dragii mei, cel mai mare păcat îl face omul care n'ascultă sfaturile părinților săi, eū încă n'am ascultat sfaturile tatălui meu, de aceea sunt silit a mă ōsindi până voi avea dīle, că baremī la a doua înviere să dobândesc ceriul; iată cum s'a întemplat.

Când trăgea tata de mōrte, m'a chemat la patul lui și m'a dis: „Fiule! Numai pe tine te-am urmaș în tōte bunurile mele, câte mi le-a dat D-đeū, și bucuros te las încredințat fiind că vei fi drept urmaș al meu, după cum fusei și eū al tatălui meu. Până acum te-ai purtat bine, mulțamesc tatălui celui de sus că mi te-a dat cu minte și înțelept, de acum fă cum te-a îndrepta D-đeū, dar' nu uita nici vorbele mele. Mai întâi să scii fētul meu,

în slujba împăratăscă nu intra, a doua: copil de suflet nu primi și-a treia: nu spune muierei tale toate tainele“.

Maî mult n'a putut grăi bunul meu tată, căci i s'a încheștat gura pe vecie.

După ce petrecuî pe bătrânul la celea vecinice, după ce maî trecu din vreme și mi s'e alină supărarea, mă sfătuiră némurile să mă însor. Și mă însuraî, că atunci nu era ca adî, să stea feciorî holtei până vor scăpa de sēcra de cătănie, nu, atunci feciorî s'e însuraî îndată ce chibzuiaî că pot ținea casă, apoi, de cerea lipsele țerei — cătănea și însurat, de unde nu — rămânea fiecare la trebile sale acasă. Destul că m'am însurat și câți-va anî am dus dila albe cu nevasta.

Odată s'e aude vorbă din om în om, că la curtea împăratului, s'e caută un om sprinten și cuminte, ca s'e fie pus într'o slujbă împăratăscă. Muierea mea încă aude vorba, că împăratul ședea chiar la noi în sat, și nu-mî dă pace, tot sta de mine s'e merg și s'e merg la împăratul să cer slujba. Și n'am scăpat de gura muierei până m'am dus la împăratul și am cerut slujba; și mî-o dete împăratul că eram om sprinten ca prisnelul. Și nicî nu-mî păru rău că am întrat în slujba împăratăscă, că plată avém bună, iar' de lucru maî nimic, numai cât grijiam de-o pasere care era închisă în cușcă de drot (sêrmă), îi dam apă și de mâncare, apoi dormiam ca un popă. Tot nu am umblat rău, cu toate că am călcat porunca tatălui meu, așa mă gândiam atunci în mîntea mea cea necoptă. Odată merg acasă și aflu încăldîndu-se la foc un copilandru ca de 11—12 anî. Ce copil e acesta muiere hēi? întreb pe nevasta mea, că noi n'aveam nicî un copil la olaltă.

— Un biet copil sêrac, umblă a cerși prin case, l'am lăsat de mas la noi, că nî-a fi pomană, veđi ce vreme-î afară.

— Bine muiere, bine făcuși, dăi de cină se nu dormă flămând, dișei eū muierei mele, care se și grăbi a pune cina pentru noi doi la masă, iar' pentru copil la vatră. După ce se culcă copilul și muierea mea simți că a adormit, 'mī dișe: „Mēi Arvinte, noi copii n'avem, tu ești în slujbă împărătescă, eū staū tot singură acasă, n'am nici cine'mī aduce un urcior de apă, orī un braț de lemne, da să luām copilul acesta de suflet, și să-l crescem ca pe al nostru, că numai spre bine ne pōte fi colo când vom fi bătrāni.“

— Eū m'am învoit, și copilul acela, din aceea minută a fost socotit ca și al nostru. Și nu-mī părē rēū, era bun, ascultător, și era de ajutorință muierei mele.

Odată, la vre-o doi trei ani după aceea, vin într'o sēră supērat acasă. Muierea mē întrebă de ce sunt supērat? dōrā mi s'a întēplat ceva?

— Da, îi rēspund eū, am scăpat din cușcă pasērea cea scumpă a împēratului; dacā prinde împēratul de veste, sciū că-mī taie capul.

— Nu te teme, 'mī dișe muierea mea, nu te teme, sciū eū într'un loc, la un meșter, o pasēre chiar ca aceea, merg și-o cumpēr.

Și merse muierea să-o cumpere, și-o cumpēră și 'mī-o dete s'o pun în colivie în locul celei împērātescī. Eū luaī pasērea și mē făcuī că merg la curte cu ea, dar' o slobođii, că eū numai cercasem firea muiereiī.

Căți-va ani după aceea avui pace și-mī mergeaū trebile fōrte bine; din greū nu lucram, platā bunā aveam, lucrul acasă încă nu sta locului, că copilul cel luat de suflet era acum cotāngan (junisor, prāscăū) și lucra tot lucrul; nici de aceea nu eram supērat că n'am copii de ai mēi. Dar' bine-o diș cine-o diș:

„Așa a lăsat D-deu,
După bine s'aștepți rău.“

Într'o di merg acasă dela curte, adecă scumpa mea muiere se drăgostea cu prăscăul ei, cu copilul cel de suflet. Vădând eu atâta fără-de-lege, mă înfuriași și mă bursucași ca un urs, și prind a face gură mare, dar' buna mea muiere prinde a plânge și merge ată la curte, unde mă pârêșce că pasărea cea adevărată am prăpădit'o și că aceea care este acum în cușcă este altă pasăre. Pâra ei află creșmânt; eu nici că cerc a mă desvi-novăși, să vėd până unde vor merge lucrurile.

Și mă băgară frumușel la umbră, și trimiseră cărți în tôte părți dōră s'a afla cineva să-mi taie capul. Dar' p'atunci nu era lumea așa stricată; nimeni nu voi se taie cap de om pentru o pasăre scăpată.

Și am stat eu multă vreme în temniță, odată numai vėd că mă scōte pârcaľabul afară spuindu-mi că în urmă s'a aflat om care pentru plată mi-a tăia capul. Eū es afară; adecă era copilul acela pe care-l luasem de pe ulițe; nime n'a cutezat să taie cap de om pentru o pasăre, numai el s'a aflat care s'a sfătuit cu muierea mea așa:

„Decât să pună alții mâna pe bani, pentru că va tăia capul lui Arvinte — mai bine se luăm noi banii aceea, că de rămâne cu țile, tot nu vom avea noi pace de el, ni-a mustra pentru dragoste.“

Vădând eu lucrul acesta, mi-aū venit în minte vorbele tătâne-meū și-am prins a plânge ca un copil.

Împăratul era de față, decī mi-a țis: înzadar plângi, ce-am hotărīt — trebuie să se împlinescă, că un împărat nu pōte minți, pe atunci împărații își țineaū vorba; dară, de ai vrea o poftă, spune, numai grație nu cere, — așa țise.

— Nu cer grație, am răspuns împăratului, că de grație nu sunt vrednic, ci mă rog să mă lași să spun poporului adunat trei sfaturi, care mi le-a dat mie tatăl meu cu limbă de morțe, și cari eu neascultându-le, am ajuns în starea în care mă aflu:

— Spune, dișe împăratul.

— Atunci eū am început:

Ômeni bunī, feriți-vē de slujba împărătescă; nu spuneți tôte sfaturile vóstre muierilor, și copil aflat pe ulițe nu primiți de suflet; așa m'a învățat tata, nu l'am ascultat — acum vedeți ce pătesc.

Împăratul numai decât porunci de mă deslegară, că pricepu că în lucru este ceva, și'mī porunci să spun tótă pățania mea, din fir în pēr, am spus'o înaintea mulțimei și a împăratului, precum vī-o spusei și D-vóstră, iar' bunul împărat imī dădu slobozenie și pre scumpa mea muierē și pe ștengarul de prășcau îi bagă în temniță. Ce s'a mai întemplat cu ei — nu sciū, dar' eū n'am mai stat acolo nici o minută, m'am tras în munții voștrii și m'am făcut pustnic, să'mī spăsesc pēcatele. Iată, dragii mei, așa am ajuns eū aci, unde numai odată în an la diua învierēi Domnului mă cobor în saț; dișle multe nu mai am, că sunt bătrân și slab, dar' vē mai spun odată sfatul pe care mi l'a dat bunul meu tată:

Feriți-vē de slujba împărătescă ca de foc, că, câtă vreme cineva e slugă, fie chiar și la împăratul, nu e stăpân; iar' stăpâniī 'și judecă slugile cum vrēu ei.

Nu spuneți tôte tainele la muierī, că ele pentru o nimica sē mânē foc și fac din țințarī armăsari, iți pun capul, apoi sē bocesc, ori își caută alți bărbați.

Copiī de suflet nu primiți, miluiți pe cei săraci, și le dați drumul, că dréptă-'i dișala:

„Cu-î dai pâne și sare
Ăla te mîncă mai tare.“

Cu aceste vorbe părintele Arvinte încetă, ómenii 'și făcură cruce dîcînd: ferine Dómnne de rěu, iar' el s'a tras iară în munți de unde nu s'a mai reîntors. Poporul și ađi mai ține minte vorbele lui, numai cât puținei sunt cari le urméză, iar' după ce daú de nēcaz sciú dîce:

Bine dîcea moș Arvinte:
Vaí de cap unde nu-í minte!

Auđitá dela un bânățan și scrisá la Rocna.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

~~~~~  
F i n e .  
~~~~~